

Zlatko Novak

**PO MISIJONSKIH POTEH
MADAGASKARJA**

Dnevnik s potovanja po misijonskih krajih

Ljubljana 2012

Zlatko Novak
PO MISIJONSKIH POTEH MADAGASKARJA
Dnevnik s potovanja po misijonskih krajih

Lektorirala: prof. Breda Cigoj Leben

Fotografije: Zlatko Novak
Izdal in založil: samozaložba
Naklada: 20 izvodov
Ljubljana 2012

Knjigi na pot

Ko sem se podal na dvomesečno potovanje na Madagaskar, sem predvideval, da bom v tem času doživel veliko zanimivih stvari. Da bi lahko čim več dogodkov ohranil v spominu, sem sklenil, da bom pisal dnevnik. Zapisani dogodki in doživetja me bodo lahko še čez leta spominjali na potovanje po misijonskih postojankah in prigode, ki se ti ne ponujajo ravno vsak dan. V času mojega bivanja na Madagaskarju sem imel veliko prostega časa in tudi volje za pisanje mi ni manjkalo. Veliko sem se tudi pogovarjal z misijonarko Ano. Razlagala mi je malgaške navade, kulturo in način življenja. Slišano sem si zapisoval in jo spraševal o stvareh, ki so mi bile neznane ali nerazumljive.

Ob vrnitvi v domovino sem dnevnik dokončal. Ko sem prijateljem povedal, da sem si doživetja zapisoval, so me nekateri prosili, če bi lahko to tudi oni prebrali. Tako sem prišel na misel, da bi dnevnik uredil in povezal v knjigo. Pobrskal sem še po nekaterih virih in dobil mnogo zanimivih podatkov o Madagaskarju in o slovenskih misijonarjih. Zapisanemu sem dodal še svoje vtise in zaključke. Tako je nastalo pričujoče delo.

Avtor

Misijoni vabijo

Jezus je rekel svojim učencem: »Pojdite po vsem svetu in oznanjujte evangelij vsemu stvarstvu!« (Mr 16,15). Te njegove besede so skozi dvajset stoletij zgodovine Cerkve nagovarjale in navduševale številne oznanjevalce, da so v domovini vse zapustili in šli ter ponesli veselo vest o našem odrešenju tujim narodom, ki zanjo še niso slišali. V slovenski Cerkvi smo lahko ponosni na naše slovenske misijonarje, ki že dolga leta odhajajo v misijonske dežele in tam visoko dvigajo križ odrešenja. Z njihovim delom nas seznanjajo Misijonska obzorja in drugi verski časopisi, slovenska oddaja Radia Vatikan in Radio Ognjišče, ter knjige, ki jih misijonarji sami napišejo ali pa o misijonih pišejo drugi. K molitvi za misijone in k materialni pomoči misijonarjem nas vabijo in spodbujajo tudi naši duhovniki, zlasti ob misijonski nedelji v oktobru in akciji za misijonska vozila na Krištofovo nedeljo v juliju.

Mene je misijonsko navdušenje prevzemalo že vse od otroštva. Z zanimanjem sem prebiral vse, kar je bilo zapisanega o delovanju misijonarjev. Spominjam se veselja ob poslušanju pogovorov z misijonarji v slovenski oddaji Radia Vatikan. Nekajkrat sem imel priložnost udeležiti se srečanja s slovenskimi misijonarji, ki so bili na dopustu v domovini. Tudi misijonske nedelje so bile zame vedno poseben praznik. Lik misijonarja sem postavljaj na najvišje mesto med vsemi poklici. Za misijonske potrebe Cerkve in za naše misijonarje sem zmeraj rad molil. Od svojih prihrankov sem že od šolskih let naprej rad daroval za potrebe misijonov. V času študija v Ljubljani sem se udeleževal misijonske skupine in tam aktivno sodeloval. Odkar sem začel živeti pri lazaristih v Ljubljani, sem se srečal že z mnogimi misijonarji, ki so sem prihajali na obiske.

Moje življenje pa je posebej zaznamovala novica, ki sem jo slišal v jeseni leta 2009. Naša zvesta sodelavka v Krščanskem bratstvu bolnikov in invalidov, Ana Kneževič, odhaja kot laiška misijonarka v misijone na Madagaskar. Ta novica me je prijetno presenetila. Čez nekaj dni je Ana na srečanju Bratstva v Podutiku v Ljubljani predstavila svoj odhod in misijonsko postojanko, kjer bo delovala tri leta. Kazala nam je diapozitive in z velikim navdušenjem govorila o misijonih. Na tem srečanju nas je bilo kakšnih 35 članov Bratstva. Jaz sem bil močno ganjen in v srcu nagovorjen. V meni so se zbudila spet vsa tista mladostna hrepenenja. Ko sem se na koncu poslavljaj od Ane, sem ji zaupal, da sem bil posebej nagovorjen. Povedal sem ji, da sem se v srcu odločil, da jo bom pri njenem misijonskem delu duhovno in materialno podpiral.

Tako je tudi bilo. Vsaka dva meseca sem ji napisal obsežno pismo z novicami iz življenja v domovini in v mojem osebnem življenju. V misijonsko pisarno pa sem redno oddajal svoj dar za materialno pomoč pri Aninem misijonskem delu. Razveselil sem se vsakega njenega pisma ali drugega oglašanja. V dotedanjem življenju tako tesno še nisem bil povezan z nobenim drugim misijonarjem. Za misijonsko nedeljo leta 2011 sem v Družini bral izčrpno poročilo dolgoletnega misijonarja Roka Gajška, ki se je vrnil z enomesečnega obiska na Madagaskarju. Tisto branje me je tako navdušilo, da sem si tudi sam zaželel, da bi šel obiskat naše misijonarje na Madagaskar. Zbral sem pogum in 1. novembra napisal Ani pismo s prošnjo, naj mi pomaga uresničiti moje želje. Ana je pismo prejela šele 3. januarja 2012 in mi takoj pozitivno odgovorila. Sedaj sva si začela dopisovati po internetu in SMS sporočilih, da sva se lažje in hitreje usklajevala. V službi sem zaprosil za izreden dopust in doživel veliko naklonjenost vodje enote in direktorice. Tako smo se dogovorili, da bom potoval na Madagaskar za dva meseca. Samo potovanje na Madagaskar me ni skrbelo, saj je bilo dogovorjeno, da bom potoval skupaj z misijonarjem Janezom Krmeljem, ki se bo tja vračal z dopusta v domovini.

Na misel mi je prišlo, da bi bilo koristno obnoviti moje znanje francoskega jezika. Že v januarju sem vzel v roke francoske učbenike in začel ponavljati. Za pomoč pri konverzaciji sem naprosil upokojeno romanistko profesorico Bredo Cigoj Leben. Ana mi je svetovala naj se malo seznanim tudi z osnovnimi besedami malgaškega jezika. Za to pomoč sem naprosil dolgoletnega misijonarja na Madagaskarju, g. Roka Gajška. Mesec pred mojim odhodom sva se dobila in predelala nekaj snovi. Sam sem potem doma pridno ponavljaj prve malgaške izraze in sčasoma mi je nekaj že ostalo v spominu.

Postopoma sem o mojem potovanju na Madagaskar obvestil moje sorodnike, sobrate lazariste, sodelavce v službi, prijatelje in nazadnje še člane Krščanskega bratstva bolnikov in invalidov. Prav pri vseh sem doživel pozitivne in lepe odzive. Vsi so se veselili z menoj in mi želeli veliko lepih doživetij. Zagotavljajali so mi molitveno podporo in povezanost v duhu. Naročali so mi veliko pozdravov za Ano.

Njeni domači so pripravili nekaj stvari, za katere je prosila, če bi jih lahko prinesel. Tudi sam sem pripravil stvari, za katere sva se dogovorila, da jih bom prinesel.

Doma in v službi sem predal vse svoje zadolžitve tistim, ki so bili na razpolago in so jih bili pripravljene prevzeti. Poslovil sem se od domačih in prijateljev. Zvečer pred odhodom sem imel kovčke pripravljene in mir v srcu. Z velikim veseljem sem čakal na misijonska doživetja.

Odhod na Madagaskar

24. aprila 2012 me je, po nekoliko krajši noči in dobrem spanju, budilka zbudila ob pol petih. Uredil sem se, vzem še zadnje stvari, ki jih je bilo potrebno dati v ročno torbo, ter zapustil sobo, pripravljeno za študenta Marka Lajovca. Marko me bo v času moje odsotnosti nadomeščal v cerkvi na orglah. V hiši na Maistrovi ulici sem pojedel še zajtrk in zmolil hvalnice. Ob pol šestih sem bil pripravljen pri avtomobilu in sem še malo počakal na šoferja. Marko je prišel v Ljubljano od doma, iz Kresnic, da bi me odpeljal na letališče. Ob šestih sva prispela na letališče Jožeta Pučnika na Brniku. Marko je dvignil iz avtomobila moje kovčke in se poslovil.

Na letališču sem kmalu zagledal misijonarja Toneta Kerina in njegovega brata iz Moravč. Ravno dan prej sem na Maistrovi izvedel, da je prišel Tone Kerin z Madagaskarja na dopust v Slovenijo. Prijazno smo se pozdravili. Kmalu zatem se nam je pridružil misijonar Janez Krmelj, ki sta ga pripeljala njegov brat in svakinja. Vstopili smo kar v zgradbo letališča in oddali prtljago. Dva večja kovčka sta šla na tehtanje. Vse je bilo v redu. Delavka me je pohvalila, da sem doma zelo natančno vse stehtal. Res sem doma za vsak kovček natehtal točno 23 kg, kot je bilo dovoljeno. Letalsko karto, ki sem jo kupil že pred meseci, sploh ni bilo potrebno pokazati, le potni list. Sedaj sem dobil v roko dva listka; eden je bil vozovnica do Pariza, drugi pa vozovnica iz Pariza do Antananariva. Napravili smo nekaj prvih fotografij. Z Janezom sva se poslovila od njegovih prijateljev. Potem sva vstopila naprej skozi kontrolo. Odložiti sem moral jakno, pas iz hlač in uro. Iz ročne torbe mi ni bilo potrebno zlagati stvari. Stopil sem lahko naprej. Janezu je nekaj piskalo, zato so ga pretipali, sezuti je moral čevlje in odpreti torbo. Vse je bilo v redu. Potem sva za nekaj minut še sedla v čakalnico. Kmalu po sedmi uri smo šli naprej. Majhen avtobus nas je odpeljal do letala, na katerega smo kmalu vstopili. To je bilo majhno letalo letalske družbe Air France s kakšnimi 50 sedeži. Letalo ni bilo popolnoma zasedeno, saj je bilo na njem še nekaj prostih mest.

Z Brnika smo poleteli ob točno predvideni uri, to je ob pol osmih. Vreme je bilo delno oblačno. Ko smo se dvignili, smo lahko opazovali Tunjice, Kamnik, Homec in Mengeš. Potem so nam sivi oblaki zastrli pogled. Nekaj časa smo leteli med njimi, potem smo se dvignili nad nje in leteli po jasnini, obsijani s soncem. Julijskih Alp žal nismo videli. Vožnja do Pariza je trajala dve uri. Na naši višini leta je bila jasnina. Pod nami so bili oblaki, ki so se občasno pretrgali, tako da je bilo videti polja, travnike in vasi. Ob pol desetih smo pristali na pariškem letališču Charles de Gaulle. To je ogromno letališče. Po velikosti bi ga lahko primerjali morda z mestom Ptuj. Ko sva z Janezom zapustila letalo, sva vstopila v avtobus, ki vozi krožno linijo po letališču. Vozila sva se zelo daleč, morda petnajst minut do postaje C, kjer sva vstopila v veliko zgradbo. Tukaj je bilo potrebno prehoditi še kar nekaj dolgih hodnikov in prehodov. Pred vstopom na letalo sva moralo ponovno čez kontrolo. Tokrat so naju oba pošteno pretipali, sleči sem moral jakno, v torbo mi pa niso gledali. Pri kontrolorju kart ni bilo zastojev in smo šli hitro naprej.

Ko sva stopila iz zgradbe, sva zagledala dve veliki letali, kakršnih je bilo po celem letališču še ogromno. Mislila sva, da bomo vstopili v katerega izmed njiju. Vendar ni bilo tako. Pred nami je bil še avtobus z napisom Antananarive. Stopila sva vanj in se odpeljala spet daleč stran. Avtobus se je ustavil pred velikim Boeingom 770-200. Vanj so vodile široke stopnice, po katerih sva se vkrcala. Ura je bila že petnajst pred enajsto. To pomeni, da sva potrebovala za prestop iz letala v drugo letalo eno uro in petnajst minut.

V letalo, namenjeno v glavno mesto Madagaskarja Antananarive, nas je vstopilo veliko potnikov. Letalo je prostorno in široko. Razdeljeno je v tri velike prostore, lahko bi rekel dvorane. Midva sva sedela v zadnji dvorani, skoraj pri repu letala. V vsaki vrsti je vzporedno deset sedežev, da si lažje predstavljamo širino. Po dolžini sta dva prehodna hodnika. Letalo Boeing 770-220 ima 472 sedežev. Mislim, da so bili vsi sedeži zasedeni. Letalo je dolgo 73 m in široko 64 m. Večino leta smo leteli na višini okrog 10.000 m, s hitrostjo več kot 900 km/h. Zunanja temperatura se je gibala okrog -

50 oC nad Evropo in - 45 oC nad Afriko. Iz Pariza smo vzleteli malo pred enajsto uro. Ko smo se bližali vzletni stezi, je bilo nekaj velikih letal pred nami in nekaj za nami. Vsake toliko časa lahko vidiš, da kje na tvoji levi ali desni kakšno letalo vzleti. Menda na tem ogromnem letališču dnevno vzleti v povprečju na vsake tri minute eno letalo. To bi pomenilo 500 letal na dan!

Moj sedež je bil pod oznako L 45. Bil je zadaj desno, pri oknu. Tako sem lahko ves čas opazoval, kaj se zunaj dogaja. Najprej smo leteli čez Francijo. Na letališču je bilo oblačno in 7 oC. Tik pred vzletom je bila manjša ploha. Potem so se menjavali pasovi oblačnosti in jasnine, tako da se je lahko veliko videlo na zemljo. Na moji levi je sedela Francozinja srednjih let, doma iz bližine Pariza, ki je kot turistka potovala na Madagaskar. Tam bo ostala štirinajst dni. Bila je zelo zgovorna in kar nekaj sva se pogovarjala. Je profesorica španščine in veliko potuje po svetu.

Ko smo zapuščali jug Francije, sem zunaj zagledal samo jasnino, Azurno obalo in morje. Potem smo leteli čez Korziko in opazovali visoke zasnežene gore. Vz dolž Italije smo se približali Sardiniji, Siciliji, ter leteli čez Mesinsko ožino. Čez Sredozemsko morje smo pot nadaljevali proti Afriki. Severni del Afrike pokriva največja peščena puščava na svetu, Sahara. Obsega prek 9 milijonov km² in se še vedno širi. Puščava je pokrajina, ki prejme zelo malo padavin. Kot posledica tega pomanjkanja je to izjemno suho področje z redkimi oblikami življenja. Puščava pokriva približno tretjino kopnega na Zemlji. Puščava je območje ekstremov: ekstremnih temperatur, ekstremnih pogojev vlažnosti, nenadnih poplav in hladnih noči. Navadno so puščave izredno suhe. Obdobja deževij se pojavljajo le nekajkrat na leto. Območje mnogih puščav čez dan dosega temperature okrog 50 oC in več. Kljub temu se v istih krajih temperatura zraka v nočnih urah spusti v bližino ledišča. Sahara deli Afriko v dve kulturno in podnebno različni območji: Severno in Podsaharsko Afriko. Od zahoda proti vzhodu meri okrog 5.000 km, od severa do juga pa od 1.500 do 2.000 km. Edina reka, ki teče prek Sahare, je Nil v Egiptu. Reka Nil je druga najdaljša reka na svetu. Prekaša jo edino Amazonka. Reka Nil teče v glavnem proti severu skozi Sudan in Egipt. Modri Nil priteče iz Etiopije in se pri Kartumu spoji z Belim Nilom. Nil se izliva v Sredozemsko morje v široki delti na severu Egipta. Skupna dolžina Nila znaša 4.715 km. Na afriški celini smo najprej potovali čez Egipt in Libijsko puščavo, ki je del Sahare. Tukaj se je videlo široke ravnine samega peska in puščave. Dve uri je bilo videti pod nami samo puščavo.

In pogledajmo kaj smo na letalu jedli. Na jutranjem letu so nam postregli z rogljičkom ali zvitkom in kavo ali čajem. Na dolgem letu so postregli okrog dvanajste ure s kosilom. Na letalu je streglo več stewardes in stewardov. Za pogrniti oziroma, zaščititi hlače na stegnih so nas že pri prihodu čakale velike serviete, neke vrste odeje. Zraven je bil še manjši vzglavnik in slušalke. Za kosilo smo dobili: piščančje meso v omaki in riž, posebno zelenjavno solato, dve žemljici, sir, maslo, pecivo, vino, vodo in sok. Kosilo je bilo dobro in okusno. Bil sem sit.

Sam let je bil miren, razen izjemoma kakšni tresljaji. Z lahkoto se je dalo pisati dnevnik. In imel sem voljo. To dokazuje tudi količina napisanega. Janez je sedel na sedežu za mano in počel svoje stvari. Večerjo smo dobili nekaj pred dvajseto uro. Tudi te sem se najedel. Naj navedem še to, da se je kmalu po osemnajsti uri zunaj zmračilo. Najprej nisem vedel zakaj. Kasneje mi je Janez pojasnil, da se tukaj tako zgodaj napravi noč. Kje vse smo leteli do konca, sem lahko spremljal le še na zemljevidu, ki smo ga imeli na ekranu. Leteli smo v bližini reke Nil. Ko smo zapustili Egipt, smo leteli nad Sudanom, kjer je nekoč deloval znani slovenski misijonar in naravoslovec Ignacij Knoblehar. Naslednja država, ki smo jo prečkali od severa do juga je bila Kenija. Tukaj smo leteli mimo najvišje afriške gore Kilimandžaro, ki v višino meri 5.895 m. Zaradi noči gore žal nismo mogli videti. Potem smo zapustili afriško celino in čez morje leteli vse južneje proti Madagaskarju. Nekaj minut pred pristankom so prostore na letalu popršili s posebnim sprejem zaradi dezinfekcije. Letalo je pristalo nekaj minut po dvaindvajseti uri, kot je bilo predvideno. Let iz Pariza do Antananariva torej traja enajst ur. Letališče je bilo majhno; na njem smo videli le nekaj letal. Zunaj je bilo toplo in precej soparno. Vstopili smo v zgradbo letališča. Sam sem moral najprej kupiti vizo. Do treh mesecev se jo dobi lahko kar na letališču, za več pa moraš imeti posebna dovoljenja. Viza me je stala 45 evrov. Potem sem moral čakati še nekaj časa v vrsti, da sem prišel mimo vseh kontrol. Nadalje sva z Janezom čakala še lep čas, da so poslali našo prtljago in da sva dobila svoje kovčke. Vse je bilo v redu. Končno smo lahko izstopili z letališča in se srečali z misijonarko Ano, ki naju je že čakala. Pristrčno smo se pozdravili. Skupaj z Ano je bila še hrvaška misijonarka s. Marica, salezijanka, ki je prišla po nas z avtomobilom.

Naložili smo prtljago in se odpeljali nedaleč stran do njihovega centra in hiše, kjer smo prvo noč prespali.

Ko se je v sredo, 25. aprila napravil dan, smo vstali in pozajtrkovali v sestrski hiši. Potem nam je prijazna s. Marica razkazala center. V njem imajo osnovno in poklicno šolo, internat za dekleta, športno igrišče in vrt. Okrog desete ure nas je prišel z Janezovim misijonskim džipom iskat lazarist iz glavnega mesta. Na prikolico smo naložili kovčke in se odpeljali v Antananarive. Mesto je veliko in vse polno ljudi. Na vsakem koraku nekaj ponujajo in prodajajo. Prodaja se zunaj na cesti ali ob robu ceste. Nekateri stvari imajo na stojnicah, mnoge pa kar na tleh. Na cestah je veliko avtomobilov, še več pa ljudi. Vozijo in hodijo kakor se komu zazdi. Ni ne prometnih znakov ne prehodov za pešce. Če se hočeš z avtomobilom prebiti skozi križišče, moraš izsiljevati. Po mestu vozijo posebni avtobusi, ki se imenujejo taxibrusi. To so kombiji, ki prevažajo po 15 ljudi ali več. Vstopajo in izstopajo skozi vrata, ki so na zadnji strani avtomobila. Vrata odpira sprevodnik, ki pobira denar za vožnjo. Avtobusi so po navadi polni ali celo nabiti s potniki. Tisti avtobusi, ki vozijo na daljše razdalje, pa so na strehi polni razne prtljage.

V mestu smo se najprej ustavili pri lazaristih. Tam smo pustili prtljago in šoferja. Naprej je vozil Janez. Odpeljali smo se proti Akamosui, kjer je bilo dogovorjeno kosilo pri Pedru Opeki. Pedro Opeka je svetovno znani slovenski misijonar, ki deluje v glavnem mestu Madagaskarja že 23 let. V tem času je misijonar Opeka verjetno največji humanitarni delavec na svetu. Akamasua je humanitarno združenje in del mesta, ki ga je zgradil Pedro na nekdanjem smetišču. Hiše so zidane z opeko in za tamkajšnje razmere lepo urejene. Posamezna naselja se razlikujejo po stilu gradnje in barvi. Akamasua v slovenskem prevodu pomeni dobri prijatelji. Naselje je res veliko. V njem živi več tisoč ljudi. Ljudje si služijo kruh na različne načine. Eden izmed njih je drobljenje in razbijanje kamna. To smo si kasneje ogledali. Ljudje sedijo vsak pri svojem kupčku na tleh ter razbijajo kamne. Ker je bila velika vročina, so imeli nekateri za senco odprt dežnik, drugi pa na dva kola raztegnjeno nekakšno rjuho. Bili so nas veseli, ko smo jih pozdravljali.

Ko smo prispeli v center Akamasue, smo se najprej pozdravili z gospodično Bou, ki je predsednica Akamasue in vodi ekonomijo. Spomnila se me je, saj smo pred dvema letoma skupaj potovali v Rim. Kmalu zatem se je z avtomobilom pripeljal Pedro Opeka, ki je bil tisto dopoldne v šoli. Povedal nam je, da je govoril tisoč dvesto otrokom in jih spodbujal. Pedro se je našega obiska razveselil. Mene se je spomnil z Maistrove ulice v Ljubljani, kjer sva se že večkrat srečala. Najprej smo sedli v senco za mizo in malo poklepetali. Potem nas je povabil v hišo na kosilo. Po dobrem kosilu in prijetnem klepetu me je povabil še malo med njihove otroke. Rekel mi je, da verjetno še nisem imel priložnosti biti med tolikimi otroki. Zraven je bilo dvorišče vrtca in na njem veliko otrok. Ani sem dal svoj fotoaparatus, sam pa sem s Pedrom stopil med otroke. V trenutku so navreli okoli naju. Lovili so me za roke in se me želeli dotikati. Nekateri sem dvignil v naročje. Vsi bi si želeli gor. Ko sem enega držal v naročju desne roke, so se mi po trije obesili na levo roko. Podobno se je godilo Pedru.

Potem smo se poslovili in se zapeljali na zgornji konec Akamasue. Videli smo šole, ki so postavljene v naselju, športna igrišča, veliko dvorano, v kateri je ob nedeljah maša z deset tisoč ljudmi, ki se je udeležijo in jo ponavadi vodi Pedro. Na hribu smo videli tudi kapelo sv. Družine, ki jo je Pedro sezidal v zahvalo za očetovo srečno rešitev pred gotovo smrtjo v Kočevskem rogu. Popoldne smo se še nekoliko vozili po mestu. Zvečer je Ana prespala v centru Akamasue, midva z Janezom pa v samostanu pri lazaristih. Tam sva tudi večerjala. Pozno zvečer je Janez daroval še sveto mašo.

Naslednje jutro smo najprej darovali sveto mašo. Po zajtrku sva se poslovila od lazaristov. Šla sva po Ano in skupaj smo zapustili glavno mesto. Podali smo se na pot proti jugu, proti našemu misijonu. Bil je že četrtek. Pred odhodom smo se še enkrat ustavili v Akamosui, kjer smo pozdravili gospodično Honorin, ki bdi nad zdravstvenimi službami. Tudi ona se me je spomnila s potovanj v Rim pred dvema letoma.

Potovanje po deželi

Ko smo zapustili glavno mesto, smo nadaljevali pot po deželi. Čakalo nas je več kot 900 km vožnje. V začetku je bila cesta še dobra in smo lahko vozili še 80, 90 km/h, odvisno od ovinkov. Na podeželju smo videvali z opeko zidane preproste hiše in manjše gruče goveje živine. Večje vasi so bile

tik ob glavni cesti in v njih polno otrok in odraslih ljudi. Marsikje smo naleteli tudi na tržne dneve, kjer so vsi nekaj prodajali in kupovali. Videvali smo ljudi preprosto in revno oblečene. Majhne otroke so nosile ženske privezane na hrbtih. Na glavah pogosto ženske nosijo kakšen tovor: cekar, košaro ali kaj drugega. Ljudje so večinoma bos ali v natikačih.

Okrog dveh popoldne smo se ustavili ob cesti v gostilni, kjer smo naročili kosilo: riž, za prilogo malo pečene kokoši, solato in riževo vodo. Kosilo je stalo okrog 2700 ariarijev, to je vrednost 1 evra. Naš cilj dneva je bil prispeti zvečer v Safato. Tam ima Akamasua svoj center na podeželju. Zadnji del poti, ki je dolg 18 km, smo že v temi prevozili po slabi cesti, ki mestoma pelje v hrib. Cesta je makadamska, ponekod od dežja povsem razrita, in smo se komaj prebili skozi. To je tudi edina cesta, ki pelje do tega kraja. Dogovorjeni smo bili, da bomo obiskali zdravnika, ki zdaj tam deluje. Ta zdravnik je prej delal na Janezovem misijonu Ampitafa. Sprejel nas je v svoji hiši skupaj z ženo, ki je učiteljica. Imata eno leto staro hčerko in služkinjo, ki čuva otroka in pomaga, zlasti ko sta starša v službi. Zdravniku je pred kratkim umrl oče, zato smo mu izrekli sožalje. Pogostili so nas z večerjo. Jedli smo kokošjo juho z rezanci, riž in neke polpete. Ponudili so nam kupljeno osvežilno pijačo. Jedli smo v preprosti sobi, kjer je bilo ob steni naloženih polno vreč riža. Mizo so za nas lepo pogrnili. Po večerji smo se poslovili in šli k počitku. Midva z Janezom sva spala v hiši, ki je namenjena Pedru Opeki, kadar pride center obiskat. Ana je spala v sosednji hiši, kjer živi gospodinja.

Naslednje jutro smo se razgledali po centru. V njem imajo preprosto bolnišnico, dispanzer in porodnišnico. Nadalje je v centru šola, stanovanja za učitelje in zdravnika ter majhen kiosk, ki služi za edino vaško prodajalno. V bolnišnici je bil en sam bolnik in njegovi svojci. Šola ni delovala zaradi stavke učiteljev v državi. Ta stavka traja po vsej državi že nekaj tednov. Tako je bilo v centru dokaj mirno. Tudi ljudi nismo videli kaj dosti. Neka ženska je prinesla dve vreči riža in nas prosila, če bi lahko to odpeljali v Ampitafa na misijon, kjer njena hči deluje kot babica v porodnišnici. Tako se je v naši prikolicci vedno bolj nabirala razna prtljaga. Ko smo se poslovili in zapuščali center, smo videli okoliške vasi po hribih, preproste kočice in ljudi, ki so postavali okrog. Sedaj smo morali najprej prevoziti tistih 18 km makadama, ki smo ga premagovali prejšnji večer. Pot se je spuščala navzdol. Ob poteh je bilo grmovje, drevesa in zelenje. Srečevali smo manjše skupine ljudi po dva, tri ali pet, ki so nekam šli ali se že vračali. V dolini smo videvali riževa polja. Ponekod imajo riževa polja tudi na terasah. Na nekaterih njivah so bili ljudje in jih obdelovali. Ko smo prispeli do mesta Fianarantsoa, smo tam obiskali misijonarko s. Marjeto Zanjковиč. Sestra se je zelo rada pogovarjala in nam pripovedovala o svojem delu. Med drugim nam je povedala, da imajo med počitnicami en mesec oratorij, katerega se udeležuje dva tisoč otrok. Poslovili smo se in nadaljevali pot. Ta dan je bil petek.

Namenili smo se ustaviti še v nekem kraju v samostanu pri sestrah, ki so Janezove prijateljice. Tam jim je namreč umrla ena sestra. Ko smo se pripeljali tja, so sestre ravno čakale, da bi pripeljali pokojnico iz bolnišnice. Ko je pripeljal kombi s pokojnico na strehi, so se samostanske novinke postavile v špalir in glasno jokale za pokojno sestro. Tako veleva običaj in jim je bilo ukazano. Kasneje se niso več jokale. Avto se je ustavil pred samostanom. Iz njega so izstopili svojci pokojne z veliko prtljage. Potem je govornik povedal nekaj o pokojni in kdaj bo pogreb. Sledilo je petje vseh navzočih. Potem so spustili krsto s prtljažnika in jo odnesli v hišo v večji prostor, ki je bil že pripravljen za bdenje. Tam so krsto odprli in vsi pogledali vanjo. Krsta je bila čisto preprosta, zbita iz navadnih desk. Potem so pokojnico dvignili in položili na oder. Vsi smo morali zdaj zapustiti prostor. Sestre so pokojno dokončno uredile. Potem so nas povabili spet noter. Začelo se je petje in molitev. Po tleh so pogrnili večje preproge, na katere so sedli ljudje, nekaj je bilo tudi klopi. Mi smo pokojno pokropili, izrekli predstojnici sožalje in se poslovili. Pogreb je bil napovedan šele za nedeljo popoldne. Pod dvoriščem samostana je že prej gruča moških klala vola. Janez nam je razložil, da bodo tega gotovo pojedli že ta dan. V soboto in nedeljo pa bo padel še kar kakšen.

Nadaljevali smo pot in se v mestu ustavili na kosilu. Gostilna je bila skoraj prazna. Naročili smo si pečene ribe, kalamare, pomfri in solato. Hrana je bila dobra. Kosilo nas je po osebi stalo okrog 4 evre, skupaj s pijačo. Nadaljevali smo pot. Spotoma sta Ana in Janez nakupovala še živež in druge stvari, ki sta jih morala nabaviti za svoj misijon. Tako sta naložila še zdravila za bolnišnico in pakete knjig za tiste, ki so ju prosili. Ana je pred dnevi v glavnem mestu nakupila mnogo stvari za preproste ljudi z njihovega področja, saj sami nimajo možnosti, da bi šli kam v mesto in si oskrbeli to, kar bi želeli. V mestih smo kupovali na tržnicah. Tam imajo stojnico pri stojnici, veliko stvari je naloženih kar po tleh. Zraven so tudi žive kokoši in purani, ki jih prodajajo. Kokošim zvežejo noge, da ne morejo

pobegniti in jih poležejo po tleh. Prodajalke imajo zraven otroke, ki se igrajo ali jih matere dojijo. Nekatero prodajalke pri svojih stojnicah kar ležijo in počivajo. Higiena je zelo slaba, živil je vse polno, ljudje so umazani, tako da so tudi vonjave temu primerne.

Pot smo nadaljevali proti jugu. Peljali smo se skozi veliko manjših vasi, ki so bile tik ob glavni cesti. Vsepovsod je bilo polno ljudi. Ustavili smo se še ob lepem slapu - reki, ki je padala v globel. Zraven je bila tabla, ki je označevala nacionalni park. Povedali so mi, da je v njem mogoče srečati opice in še kakšne druge živali. Na cesti so se pojavljale gruče goveje živine, ki so jih pastirji gnali verjetno na jug. S hupo smo si pomagali, da so se prej umaknili. Ko smo se vozili skozi vasi, nam je tudi pomagala hupa, da je šlo hitreje, da so se ljudje umikali in da nismo koga povozili. Ko smo vozili zunaj vasi, se je tudi na vsakem ovinku pojavil kakšen človek ali skupinica ljudi. Eni so bili prostih rok, drugi so nosili razne stvari. Ženske so večino tovara nosile na glavah.

Ob osemnajsti uri se je stemnilo. Mi smo vozili naprej s prižganimi lučmi, da smo videli pot pred seboj. Ljudi smo pa še kar srečevali. Očitno imajo zelo dober vid, saj nihče ni uporabljal svetilke. Sicer pa, kje naj bi prišli do svetilk? Ko so jih ob cesti ali v vasi obsijale luči avtomobila, so kar poskakali na rob ceste ali v jarek. V kočah ni bilo videti elektrike, le tu in tam kakšna leščerba. Avtomobili na cesti so bili zelo redki. Cesta je bila do tukaj še kar solidna. Problem predstavljajo potoki in reke. Ob ciklonih velike vode pogosto uničijo mostove. Zato jih morajo večkrat popravljati ali postaviti nove. Mostovi so ozki in brez varnostnih ograj. Po njih gredo pešci, avtomobili in tudi živina.

Ob dvajseti uri in trideset minut smo prispeli v Marofarihy, do misijonarja Jožeta Adamiča. Dogovorjeni smo bili, da bomo tam prespali. V neposredni bližini Jožetovega misijona je bila vas, polna ljudi in kolib. Jožeta smo našli v spodnji hiši. Lepo nas je sprejel. Najprej smo malo poklepetali. Potem smo šli k počitku. Ana je prespala spodaj v hiši, kjer je bila še gospodinja in pomočnica. Jože, Janez in jaz smo se zapeljali nekaj minut stran do nove cerkve in hiše, kjer smo prespali.

Zjutraj me je prebudil otroški jok. Bilo je še temno. Predvideval sem, da so v bližini hiše domačinov. Ko se je napravil dan, se je izkazalo, da v neposredni bližini ni hiš. Ljudje so že zelo zgodaj hodili po cesti pod misijonom in od tam je prihajal jok. Vstal sem in se napravil. Ta dan je bila sobota. Ob pol sedmih je bila v novi cerkvi sveta maša. Cerkev je kar velika, preprosta in lepa. Pozidal jo je misijonar Jože. Posvečena je bila lani v mesecu septembru. Takrat sta bila tukaj na obisku lazarista Rok Gajšek in Pavle Novak. Zraven cerkve je še lepa večnamenska zgradba. Na hribčku so na poti proti cerkvi postavili štirinajst kapelic križevega pota. Te so lično narejene in poslikane. Vsaka izmed njih je posvečena enemu slovenskemu misijonarju. K maši je prišlo čez sto ljudi. Pobožno so sodelovali z molitvijo in petjem. Misijonarja Jože in Janez sta somaševala, ob sebi pa sta imela tudi veliko ministrantov. Po končani maši so nas ljudje zunaj veselo pozdravljali. Zelo radi se rokujejo. Misijonarju Jožetu sem izrazil moje spoštovanje do njegovega dela in do žive Cerkve, ki sem jo tukaj začutil.

Ko smo pozajtrkovali, smo se poslovili in nadaljevali pot. Ustavili smo se v nekem mestu, kjer sta Ana in Janez še nakupila kruh in nekaj drugih živil. Naj še opišem taxi službo, ki smo jo srečevali v nekaterih mestih. To je poseben voziček, ki ga vleče človek, potnik pa sedi v kabini. Imenuje se pus-pus. Šoferji so večinoma bos. Nekateri vozijo z normalno hitrostjo, drugi pa prav tekajo po mestu. Kdaj se v kabino nagnete tudi več ljudi. Nekje smo videli v tej rikši pet otrok. Povedali so mi, da jih pelje gotovo domov iz šole. Starši taksista verjetno najamejo, da jim otroke dnevno prevaža v šolo in nazaj. V manjših mestih je tudi manj taxi brusov in s tem možnosti javnega prevoza. V glavnem mestu Antananarive pus-pusi ne vozijo, ker je prevelika gneča. Med avtomobili, ki smo jih srečevali na cestah, je bilo veliko katrc in raznih drugih francoskih avtomobilov. Marsikateri je imel še francosko registrsko tablico.

Pot smo nadaljevali proti Farafangani, kjer je center škofije. Farafanganska škofija je velika tako kot cela Slovenija. Območje, ki ga obsega Janezov misijon pa meri petino tega ozemlja. Škofijski ordinariat v Farafangani je preprosta zgradba z ubožno pisarniško opremo. Tam smo se srečali s slovenskim misijonarjem Klemenom Štolcarjem, ki je generalni vikar škofije. Janez Krmelj je škofijski ekonom, zato mora večkrat iti v Farafangano do škofa. Malo smo pokramljali s Klemenom. Tam smo spoznali mlado prostovoljko iz Francije, ki je prišla za eno leto pomagat pri administrativnem delu. Na škofiji smo bili deležni kosila. Za predjed so bile testenine in korenje. Za glavno jed je bil riž in ribja juha. Ta je imela zame malo čuden okus. Tega sem na koncu popravil z banano. Zraven škofije v Farafangani stoji srednje velika cerkev - stolnica, ki je brez zvonika. Če jo pogledaš s slovenskimi

očmi, ji nekaj manjka. Ko smo v mestu opravili vse, kar je bilo potrebno, smo obiskali še škofa in slovensko misijonarko usmiljenko s. Marijo Pavlišič. Ana mi je pokazala še hišo, kjer se srečujejo slovenski misijonarji in jo je opremil pokojni laiški misijonar Jože Letonja.

Ustavili smo se še v Vangaindranu, kjer smo morali oddati na misijonu neko pošto. Tam stoji velika cerkev, ki jo je pred leti postavil Pedro Opeka, ko je deloval tam kot župnik. Ob nedeljah se v njej zbere dvakrat po 1500 ljudi. Pred nami je bila še pot do doma, do misijona Ampitafa. Dolga je šestdeset kilometrov. Cesta je bila makadamska z veliko luknjami, polnimi vode ali blata. Vključiti je bilo potrebno pogon na vsa štiri kolesa. Ponekod so bili takšni klanci ali jame, da jih s traktorjem ne bi bilo mogoče zvoziti. Janez je zvozil vse s terenskim avtom, s katerim smo potovali. Vozili smo se verjetno tri ure.

V Ampitafa

Okrog dvajsete ure smo prispeli do cilja. V centru Ampitafa smo se ustavili pred misijonsko hišo, v kateri živi misijonar Janez. Misijonar Janez Krmelj je odšel v misijone na Madagaskar leta 1988. Skupaj z misijonarjem Jankom Slabetom sta najprej oskrbovala področje Matange. Janez Krmelj se je v Matangi še posebej trudil za boljši gospodarski razcvet domačega poljedelstva. Leta 2003 je odšel na novo delovno področje v Ranomeno. Sedaj je poleg naloge škofijskega ekonomista zadolžen za upravljanje podružničnih cerkva med Vangaindranom in Ranomeno. Od leta 2007 je tudi upravitelj zdravstvenega centra Ampitafa. Čeprav šteje 57 let in se v misijonih razdaja že 24 let, je še ves mladosten, poln energije in vedrega duha. Veselo vest o našem odrešenju želi prinašati tudi tistim ljudem, ki so zelo oddaljeni od civilizacije in se nihče ne meni zanje. V Ampitafa živi in deluje 5 let.

V misijonarjevi hiši živijo še tridesetletna gospodinja Ženevev, štiridesetletna učiteljica v šoli Evgenija in sedemnajstletno dekle Liza. Lepo so nas pozdravile. Raztovorili smo prtljago. Potem so nam postregli z večerjo. Poleg riža so nam ponudili še pečen krompir. Sami krompirja niso jedli. Po večerji mi je Janez pokazal sobo, v kateri bom stanoval. Razložil sem svojo prtljago. Posebej sem zložil stvari, ki sem jih prinesel za Ano. Nabralo se jih je kar veliko. Stanovalci v misijonskem centru so videli, da se je misijonar Janez vrnil z dvomesečnega dopusta v Sloveniji. Po večerji so ga prišli pozdravit. Janez je poklical tudi mene, naj jih pridem pozdravit. Izrekli so mi dobrodošlico. Po daljšem klepetu smo se poslovili in odšli k počitku.

V nedeljo zjutraj sem se uredil in počakal Ano, ki me je prišla iskat. Laiška misijonarka Ana Kneževič je bila rojena leta 1987 v župniji Sveta Helena – Dolsko. Po poklicu je srednja medicinska sestra. Pred odhodom v misijone je nekaj let delala kot medicinska sestra v bolnišnici v Ljubljani. Vrsto let pa je svoje moči in srce že razdajala preizkušnim bratom in sestram na raznih srečanjih Krščanskega bratstva bolnikov in invalidov. Zelo dejavna je bila tudi v domači župniji kot animatorka in katehistinja. V misijone je odšla leta 2009 z namenom, da bo tam delovala 3 leta.

Ana mi je razkazala misijonski center. V njem je dispanzer ali ambulanta, kjer deluje zdravnica in z njo medicinska sestra. To sta dve sobi in hodnik. Zraven je večja soba, ki se imenuje bolnišnica. V njej je nekaj postelj z jogiji. Soba, ki je namenjena za otroško bolnišnico, je bila te dni v obnovi. Če pride v ambulanto kakšen hudo bolan človek, ga zadržijo v tej bolnišnici, dokler se mu stanje ne izboljša. S seboj mora prinesiti odejo. S hospitaliziranim bolnikom ostanejo tudi svojci. Eden izmed njih lahko spi zraven bolnika na klopi. Ostali spijo v dolgi hiši, ki je nasproti bolnišnice. Tam se spi na tleh. Tega so navajeni, saj tudi doma spijo vsi na tleh. V dolgi hiši se zadržuje in spi še ekipa delavcev zidarjev, ki delajo na misijonu. Zraven te hiše je lopa, kjer si vsi ti kuhajo svojo hrano. Največkrat je to riž in kakšna priloga. Na tem ognjišču pripravljajo hrano za bolnike v bolnišnici tudi njihovi svojci. Stranišče za vse naštete, vključno z bolniki v bolnišnici je zadaj za dolgo hišo. Naprej od dispanzerja je stanovanjska hiša, v kateri živi medicinska sestra Ana. Ima dnevni prostor z majhno kuhinjo, v nadstropju pa spalnico z balkonom. V tej Anini hiši sem jaz preživljal veliko svojega časa. Tukaj sem bil na hrani in se družil z Ano. V vseh zgradbah v centru imajo luč in elektriko. Dober kilometer od centra imajo namreč svojo mini elektrarno, kjer pridobivajo zase elektriko. Naprej od Anine hiše je še hiša, kjer živi priučena medicinska sestra Karla. Zraven je zgradba, v kateri je zdaj skladišče. Nasproti Anine hiše je porodnišnica. Tu imajo porodno sobo in večjo bolniško sobo, kjer lahko leži šest žena. Zraven te zgradbe je soba, v kateri je lekarna ter soba, v kateri je zdaj zamrzovalna skrinja in pralni stroj. Pralni stroj uporabljata samo belca Ana in Janez. Naprej od porodnišnice so še štiri hiše. V eni

živi zdravnica, v drugi živi babica z možem učiteljem. Zdravniške objekte v centru povezuje po novem hodnik z nadstreškom. Tega je dala zgraditi Ana s pomočjo darov slovenskih vernikov. Drugače je v centru makadam, oziroma pesek. Nekaj je zelenja in rož. Zanje skrbi vrtnar, ki pride delat dvakrat na teden. Pri vsaki od naštetih hiš imajo tudi kakšno kokoš ali raco. Te živali se prosto sprehajajo po centru. Kokoši so posebne, športne sorte; imajo visoke noge in so čisto drobne. Ko jo zakoljejo, dobijo iz nje le kakšne pol kile mesa.

Center Ampitafa spada pod okrilje humanitarnega združenja Akamasua v Antananarivu, v glavnem mestu Madagaskarja. Zgraditi ga je dal Pedro Opeka leta 2007. Prej ni bilo tukaj še ničesar. Pedro je naprosil misijonarja Janeza, da je postal oskrbnik tega centra in gospodar. Malgašem takšnih odgovornosti ne morejo zaupati. Delavci v centru niso domačini iz bližnjih vasi, ampak iz drugih Akamasujskih centrov. Za svoje delo dobivajo plačo.

V nedeljo ob enajsti uri smo šli k maši v bližnjo šolo. V centru je cerkev šele v gradnji. Zato imajo mašo v eni izmed petih učilnic nižje stopnje osnovne šole. Misijonar je šel v nedeljo zgodaj zjutraj z motorjem na eno izmed podružnic. Vrnil naj bi se do enajste ure. Ker ni mogel z motorjem čez neko vodo, je pot nadaljeval peš. Zato je zamujal eno uro. Mi smo prišli k maši ob enajsti uri, nekateri pa so čakali že od devete ure dalje. Šli smo v učilnico. Med čakanjem so prepevali stare pesmi in se učili novih. V učilnici se nas je zbralo kakšnih 60. Nekateri so bili praznično oblečeni, drugi pa v umazanih in razcapanih oblačilih. Matere so imele s seboj majhne otroke. Misijonar je prišel ob dvanajsti uri. Najprej je bil na razpolago za sveto spoved. Kar nekaj jih je pristopilo k zakramentu. Potem se je pričela sveta maša. Trajala je dobro uro. Med njo so veliko prepevali. Napevi so preprosti in gredo hitro v ušesa. Pojejo vsi in to kar glasno. Na koncu me je misijonar predstavil ljudem. Povedal jim je, da sem na razpolago za učenje klavirja. Omejeno število se jih lahko prihlasi. Po maši smo se vrnili nazaj v center. Z Ano sva bila povabljeni k misijonarju Janezu na nedeljsko kosilo. Vabilu sva se odzvala. Sicer smo se dogovorili, da bom jaz na hrani pri Ani. Popoldne sta zaprosila za učenje klavirja učiteljica Evgenija in delavec Paran. Zvečer sva bila z Ano povabljeni še na večerjo. Ženske so nama z Janezom želele napraviti še posebno dobrodošlico s pecivom in pesmijo.

V ponedeljek sem začel poučevati klavir. V prostem času sem se zadrževal v Anini hiši, pisal dnevnik, se učil malgaških besed, se pogovarjal z Ano, pomival posodo in še kaj. Pri Ani sem se pogosto srečeval s Paranom. To je prijeten fant, ki je v centru zaposlen pri zidarjih. Star je 26 let in prihaja iz Antsirabeja. Pomagal mi je pri učenju malgaščine. Jaz sem njega učil igranja klavirja. Zaprotil sem ga, da bi me kdaj pospremil kam na deželo. V četrtek dopoldne je bil prost in podala sva se v vas, ki je dve uri oddaljena iz centra. Pridružil se nama je še nek fant. Hodili smo z zmernim tempom hoje. A ker je bilo vreme zelo soparno, sem se jaz kar precej potil. Domačini se skoraj ne potijo. Očitno imajo črnici drugačno kožo in ne izgubljajo toliko vode s potenjem. Zato tudi ne pijejo veliko. Pot je vodila po njihovi tipični pokrajini: zelenje, grmovje, kakšna ravnala, bananovec, zbita zemlja. Ravnala je značilno drevo za to pokrajino. Ker tukaj raste malo gozda in dobrega lesa, to drevo izkoristijo za gradnjo hiš. Liste oziroma krošnje drevesa porabijo za streho, deblo pa za stene. Pot nas je vodila tako, da smo se spuščali in spet dvigali. Večkrat je bilo treba prečkati kakšno vodo, sezuti čevlje, celo brodit do kolen med riževimi polji. Sem in tja smo srečali kakšno osamljeno hišo, mimoidoče ljudi ali krave, ki so jih vodili na pašo. Ustavili smo se v manjši vasi, hiš je bilo le par, zraven pa cerkev, kjer imajo najbrž kdaj mašo. Potem smo prišli do vasi, kjer je bilo nekaj več kot deset hiš. Fotografirali smo se z otroki, ki so kar privreli skupaj. Pa tudi odrasli se radi fotografirajo. Koče so bile zelo borne. Pogledal sem v eno izmed njih. Na eni strani kočje je na tleh mati negovala otroka, na drugi strani pa je bilo ognjišče. Pri njih se življenje odvija zunaj na dvorišču. Koče služijo le temu, da nekje preživijo noč. Pot smo nadaljevali do neke zgradbe, ki je bila vaška šola. Pogledali smo v učilnico, ki je bila odprta. Prava revščina: nekaj napol polomljenih klopi in popisana tabla na steni. Do dvanajste ure smo se vrnili nazaj v center. Še pravi čas, kajti popoldne je deževalo.

Nedeljski izlet v Ranomeno

V nedeljo, 6. maja, smo šli s terenskim avtomobilom v Ronomeno. To je kraj, ki je od Ampitafa oddaljen eno uro vožnje. Koliko je to kilometrov vožnje najprej nisem mogel oceniti, saj zaradi slabih cest, polnih kanjonov in lukenj, ni mogoče voziti hitro. Pozneje sem zvedel, da je ta pot dolga 25 km. Vozila je Ana. Nekaj potnikov je bilo v kabini, ostali pa smo sedeli zadaj v prikolicah pod platnom.

Pokrajina je bila ves čas vožnje enaka, skoraj dolgočasna. Ob pol devetih bi se naj tam pričela nedeljska sveta maša. Tam je sedež misijona oziroma župnije, v katero spada tudi Ampitafa. Misijonar Janez je trenutno kaplan te župnije. Ko smo dospeli do cerkve, so se ljudje že zbirali. Maša se je pričela ob deveti uri in trajala malo čez deseto uro. Cerkev je bila polna ljudi, zlasti otrok. Vseh skupaj nas je bilo verjetno okrog 300. Verniki so sodelovali z molitvijo in glasnim petje. Petje je vodil zbor, ki je bil spredaj, levo od oltarja. Vse je spremljal organist na klaviature. Cerkev je zgrajena čisto preprosto, brez vsakega okrasja. Tudi sam oltar je bil zelo revno okrašen. Na njem je bil le šopek iz plastičnega cvetja. Skrb za oltarne prte in krašenje s cvetjem sta tudi po drugih malgaških cerkvah, kakor smo pozneje videli, precej pomanjkljiva in žalostna. Ob cerkvi je igrišče in velik kip Brezmadežne. Maševal je misijonar Janez. Po maši smo se sprehodili po kraju. V središču kraja je bil manjši sejem. Stopili smo na sok v preprosto vaško gostilno. Ob dvanajsti uri sva šla z Ano na kosilo k sestram usmiljenkam. Imajo kar velik kompleks zgradb in dejavnosti; dispanzer, šolo, hišo za invalidne otroke, ki dnevno prihajajo in odhajajo, hišo za sirote. Med temi sestrami deluje slovenska misijonarka s. Terezija Pavlič, ki je bila ravno v tem času na obisku v domovini. Sestre so bile zelo prijazne.

Po kosilu smo se najprej malo sprehodili po vasi. Vas je kar velika in šteje več sto ljudi. Kasneje smo si v dvorani ogledali zabavno plesno prireditev. Spominjala me je na prireditve, ki so jih v Sloveniji prirejali od leta 1945 naprej: raztrgane zavese na odru, nastopajoči razporejeni v kolone, močno hreščeče ozvočenje in še kaj. Dvorana je bila nabito polna ljudi, zlasti otrok. Nastopali so šolski učitelji. Zvečer smo se vrnili v Ampitafa.

Srečanje slovenskih misijonarjev v Farafangani

V torek, 8. maja, sva se z Ano odpravila z njenim avtomobilom v Farafangano. Na pot sva šla ob pod desetih dopoldne. Prve tri ure vožnje je cesta zelo slaba. Že prej sva bila opozorjena na večjo luknjo, ki se je naredila pred nekim mostom. Zato sva s seboj vzela širok drog, da bi lažje prišla čez. Luknja je bila res velika, približno 100 x 60 cm. Položila sva drog, pa še mimoidoči fantje so posodili svoje droge. Ana je zbrala pogum in zapeljala čez. Srečno je prišla čez in lahko sva nadaljevala pot. Na nekem drugem odseku ceste pa je bilo treba peljati čez tako globoko jamo, da se je avto ves skrtil v njej. Marsikje je bila tudi nevarnost, da bi z avtomobilom nasedla. A Ana je odlična šoferka, dobro obvlada te nevarne ceste in je vse nevarnosti dobro premagala. Na poti do mesta Vangaindrano sva le redko srečala kakšen avto. Prometa na podeželju skoraj ni. Od Vangaindrana do Farafangane je cesta asfaltirana in vožnja je šla hitreje. V Farafangani sva šla v gostilno na kosilo. Potem je Ana v mestu opravila razne obveznosti, nakupe in podobno. Zapeljala sva se tudi do obale Indijskega oceana. Na morju so bili veliki valovi. Ob obali rastejo palme. Lepo jih je videti. Obiskala sva še s. Marijo Pavlišič. Ta misijonarka deluje na Madagaskarju že 43 let. Rojena je bila leta 1937 v Črešnjevcu pri Semiču v Beli krajini. Je predstojnica hiše sester usmiljenk in drugih ustanov, ki delujejo v okviru njihovega centra: zdravstveni dom, bolnišnica, šola in še kaj. V sestriški hiši, ki je namenjena za duhovne vaje, sva zvečer z Ano prespala.

Ob devetnajsti uri smo se v slovenski hiši srečali s slovenskimi misijonarji. Trenutno jih deluje na Madagaskarju 12. Srečajo se enkrat na dva meseca. Tokrat so na srečanje prišli: Janez Krmelj, Klemen Štolcar, Janez Mesec, Izidor Grošelj, Ciril Brglez in Ana Knežević. Nekateri so bili na obisku v domovini, drugi pa morda zadržani. Srečanje je potekalo v prijetnem klepetu. Zanimale so jih novice iz domovine.

Zvečer sem se po Skypu slišal s sestro Majdo in njeno družino. Povedali so mi, da je doma vse v redu. Tudi sam sem jim povedal, da sem zelo dobro in da zame na Madagaskarju lepo skrbijo. Veseli so bili mojega javljanja.

Misijonska pot po vaseh

V četrtek, 10. maja zjutraj, mi je misijonar Janez povedal, da se odpravlja na večdnevno pot po podružnicah, kjer bo obiskal skupnosti kristjanov. Že pred nekaj tedni sva ga z Ano prosila, da bi me vzela s seboj. To je bila odlična priložnost, da spoznam življenje na vasi. Tako sem ga zjutraj prosil, naj me vzame s seboj. Ugodil je moji želji in prošnji. Rekel je, da bova na terenu verjetno cel teden, zato

naj si pripravim nahrbtnik. Vanj sem dal nekaj oblačil, spalno vrečo, kremo za zaščito pred soncem, zaščitni sprej proti komarjem, fotoaparata, plastenko vode in natikače. Obute sem imel sandale, saj sem bil opozorjen, da bova veliko hodila po vodi. Športni copati za takšno pot niso praktični. V natikačih pa si tudi nisem upal začeti, saj nisem navajen v njih hoditi navkreber in navzdol.

Na pot sva se podala ob desetih dopoldne. Mimo domače šole sva se spustila v dolino. Pot sva nadaljevala mimo nekaj hiš na samem in skozi njihovo tipično pokrajino: trava, grmovje, posamezna drevesa ravinale. Pot je bila ves čas razgibana, malo navzgor, spust navzdol, prehod čez kakšno vodo ali riževo polje, malo po ravnini in spet navzgor. Čez kakšne pol ure hoje sva prišla do širšega potoka, ki ga je bilo potrebno prečkati po dolgi, ozki brvi. Misijonar me je vprašal, ali sem navajen hoditi čez takšne ovire. Povedal sem, da ne, a bom šel čez, saj mi nič drugega ne preostane. Prijel me je za roko in me povedel čez potok. Pozneje sva takšnih ovir srečala še veliko. Bal se jih nisem več, a sam si po njih nisem upal hoditi. Zmeraj sem se zanesel na Janezovo roko. Ko sva prišla do kakšnega dela poti, kjer je bila voda, sem sezul sandale, prečkal vodo bos in se spet obul. Kmalu sva zagledala v dolini reko. Janez je rekel, da jo bo treba prečkati in to prebrestiti, saj ni mostov. Predvideval je, da je nekoliko nižje plitvejša, zato sva še nekaj časa hodila po bregu. Potem sva se spustila do reke. Široka je bila kašnih 60 do 70 m. Koliko je bila globoka pa nisem mogel takoj oceniti. Rekel je: Tako, zdaj pa greva čez. Jaz sem samo debelo gledal, kaj to pomeni. Sandale sem vzel v roko in se podal za Janezom v vodo. Bil sem v kratkih hlačah. Voda mi je kmalu segala do bokov. Ko sva prišla že čez sredino, je bila voda nekoliko plitvejša. Ob prihodu na kopno, sva se obula in pot nadaljevala.

Čez kakšne pol ure sva prišla do nove ovire. Tokrat je bilo treba priti čez globoko reko. Janez mi je povedal, da se pride čez s čolnom drvakom. A čoln je bil privezan na drugem bregu reke. Na drugem bregu je bila manjša vasica. Janez je na glas klical naj pride kdo na pomoč. Čez čas je pritekla do reke deklica, stara kakšnih osem let, odvezala čoln in priveslala na najino stran. Z Janezom sva vstopila v ozek, dolg čoln in odveslali smo na drugo stran. Pot sva nadaljevala skozi to vasico. Janez je malo poklepetal z domačini. Jaz sem opazoval njihove preproste hiše, umazana in raztrgana oblačila in način obnašanja. Pot sva nadaljevala in prišla v vas, kjer je bilo kar nekaj hiš, seveda vse le preproste kolibe. Pozdravila sva vaščane. Ljudje se povsod zelo radi rokujejo. Povabili so naju v neko hišo, ki je bila prazna. Sedla sva na tla ob steni in se odpočila. Nekaj ljudi je prisedlo na tla in se pogovarjalo z nama. V tej vasi je Janez lansko leto zgradil podružnično cerkev. Sedaj se je z domačini dogovoril, da bo ob petnajsti uri v cerkvi daroval sveto mašo. Oni so potem obvestili še svojo okolico, tako da se je novica hitro razširila.

Čez nekaj časa so nama postregli s kosilom. Na tla so najprej položili manjšo preprogo. Nato so prinesli maniok v skledi. To so gomolji posebne rastline. Maniok je bil kuhan. Okus je bil podoben kuhanemu kostanju. Potem so prinesli skledo riža in za prilogo kokošjo juho z mesom. Dobila sva vsak svoj krožnik in žlico. Z nama so jedli še trije ljudje. To je bil moj prvi obrok na malgaškem podeželju, zato sem z zanimanjem opazoval kaj se dogaja. Ko sem svoje pojedel, sem se odmaknil od krožnika. Videl sem, da drugi skupaj z malo mesa, kar smo ga dobili, hrustajo tudi kosti. Kmalu je eden izmed navzočih pograbil še kost, ki je ostala na mojem krožniku in jo pojedel. Potem so v umazanem plastičnem vedru prinesli riževo vodo in nam jo nalili v lonec, iz katerega smo vsi pili. Na koncu spravijo posodo skupaj in z majhno metlico pometejo ostanke, ki so popadali po tleh. Naj na tem mestu popišem še njihovo prehranjevanje. Glavni del vsakega obroka je riž. Zraven pripravijo še prilogo, če seveda kaj imajo. Vseh osem dni, kar sva bila z misijonarjem na poti, so nama pri vseh treh dnevni obrokih postregli z rižem. Tako nama je zadnji dan ta že skoraj gledal skozi ušesa. Ponekod so ponudili riž v večji skledi, iz katere smo si sami naložili na svoje krožnike. Kjer so bili bolj premožni, so nama prinesli vsakemu poln krožnik riža, zraven pa skledico s prilogo. Pri bolj revnih so dali pred nas skledo z rižem ter vanjo tri ali štiri žlice, tako da nas je več jedlo iz iste sklede. Priloge so bile naslednje: juha z rezanci, kokoš v juhi, droben fižol v omaki, arašidova omaka, ribice v omaki. Na koncu so ponekod ponudili še pečen riž v vodi. Tega napravijo tako, da v posodo, kje se je prej kuhal riž, nalijejo vodo, postrgajo ostanke riža po stenah lonca in malo popečejo. To vodo potem ponudijo kot edino pijačo pri obrokih.

Popoldne je imel misijonar sveto mašo v tem kraju. Ljudi se je nabralo kakšnih 50. Kar nekaj jih je pred mašo pristopilo k sveti spovedi. Cerkev je bila zgrajena pred enim letom. Od zunaj ima lep videz. Je zidana in ima belo fasado. Znotraj je čisto preprosta. Klopi so zbite iz navadnih, ozkih desk. Po tleh je bilo umazano in nepometeno. Pri maši se nama je pridružil katehist iz tega kraja. Uro pred

tem je izvedel, da gre misijonar na pot po vaseh in želel se je pridružiti. S seboj je imel že pripravljen nahrbtnik. Mož je star 58 let. Bil je zelo zanimiv. Imel je črn klobuk na glavi, kratke hlače in velik dežnik. Dežnik in klobuk sta pomenila statusni simbol. Ta mož je hodil vse dni z nama. Hodil je zelo dobro in bil prav prijeten za družbo.

V tem prvem kraju smo obiskali še hišo, v kateri so se zbrali znanci neke žene, ki je pred kratkim rodila otroka. V kolibi je bilo vse polno ljudi, gotovo več kot 20. Veselili so se in prepevali. V zraku je bilo čutiti tudi alkoholne hlape, tako da so bili verjetno že okajeni. Pot smo nadaljevali. Po eni uri hoje smo prišli v naslednjo vas. Ura je bila že osemnajst in nastala je tema. Misijonar mi je že prej povedal, da je v tej vasi zgrajena velika hiša, v kateri nihče ne živi. Vaščani so nas sprejeli z veseljem in nas povedli v to hišo. V eni sobi smo posedli po tleh, na preproge iz ločja. Zraven je prišlo veliko vaščanov. Eno uro je potekal pogovor. Prostor je razsvetljevala baterijska svetilka, ki je bila obešena na steno. Po pogovoru je misijonar ljudi povabil k molitvi rožnega venca. Ko smo odmolili, se jih je večina poslovila. Nam trem so postregli z večerjo. Seveda smo jedli na tleh. Po večerji smo si v tej sobi pripravili ležišča. V sobi je bila ena postelja brez jogija. Jaz sem spal na njej v spalni vreči. Misijonar in katehist sta spala na tleh.

Noč smo kar dobro prespali in se prebudili v nov dan, v petek, 11. maja. Vstali smo ob šestih, ko se je naredil dan. Zunaj so nam pripravili kanglico s toplo vodo, s katero smo se lahko malo umili. Izza vogalov so že prihajali otroci in odrasli ter nas z zanimanjem opazovali. Potem smo se skupaj podali v nekaj sto metrov oddaljeno preprosto vaško cerkvico, kjer je misijonar daroval sveto mašo. Zbralo se je kakšnih 30 ljudi. To cerkev je pred leti zgradil misijonar Janez Mihelčič, ki zdaj deluje v Rimu. Cerkev je bila zelo borna, zbita iz neobdelanih desk. Klopi v njej so bile čisto preproste. Ljudje so bili zelo revno oblečeni. Po maši smo se vrnili v hišo, kjer smo ponoči počivali. Postregli so nam še z zajtrkom. Okrog enajste ure smo se poslovili in nadaljevali pot. Ta dan nismo hodili veliko. Tako smo že ob trinajsti uri prispeli v manjšo vas, kjer smo nameravali ostati. Najprej smo vstopili v kolibo, v kateri je bilo precej umazano. V njej so bili stara mati, hči in majhna vnukinja. Malo smo pokramljali z njimi. Povedale so, da mož ni doma in da se bodo vrnili pozneje. Potem so nas povedle v sosednjo kolibo, ki je bila dokaj lepa in čista. Kmalu so nam skuhale kosilo. Potem smo mi trije nekaj ur počivali v kolibi. Proti večeru so se v vas vrnili moški in prišli so v kolibo na pogovor. Prostor so osvetljevali tako, da so na ognjišču zažigali drva. Zvečer smo skupaj molili rožni venec. Po večerji so nam prinesli rogoznice, da smo si jih pogrnili za ležišča. Tako sem prvo noč prespal v kolibi na vasi. Bilo je kar dobro. Edina slabost je bila trdo ležišče.

Prebudili smo se v nov dan, v soboto, 12. maja. Po zajtrku smo se še nekaj časa zadržali v pogovoru. Potem smo šli v bližnjo vaško šolo, da bi tam darovali sveto mašo. Prišlo je še nekaj vaščanov, tako da nas je bilo pri maši kakšnih 20. Katehist se je potrudil, da je bilo pri vseh mašah tudi petje. Pojejo pa kar radi. Ta šola je bila v zelo slabem stanju. Narejena je bila iz lesa. V njej sta bili dve borni učilnici z nekaj še bolj bornih klopi. Po tleh je bilo nekoč zabetonirano, zdaj pa je bilo med ostanki betona že ogromno velikih lukenj, polnih prahu. Na sprednji steni je bila tabla, ki se je že zvijala in krušila.

Potem smo se podali na pot proti hribom, ki smo jih videli daleč spredaj. Med nadaljevanjem poti se nam je pridružil še nek mladenič, ki je potem hodil z nami celi dan. Pot smo ta da prehodili po zelo razgibanem terenu. Misijonar si je namreč ogledoval, kje bi lahko dal napraviti cesto do kraja, kamor smo bili namenjeni. Zato smo prebrodili kar nekaj grmovja in visoke trave. Seveda tudi voda ni manjkala. Razveselili smo se divjih pomaranč, na katere smo naleteli v grmovju. Pogasile so nam žejo, saj je bilo kar vroče sonce in temperatura okrog 28 oC. Pot je bila v zadnjem delu vse bolj položna. Do vasi, kamor smo bili namenjeni, je bila na koncu speljana cesta, ki jo je dal pred časom napraviti misijonar Janez. Na njej so bili že znaki erozije. Sicer se pa po njej skoraj nihče ne vozi, občasno le Janez z motorjem. Tudi voda si kar lasti pravico teči po njej. Tako smo ob petnajsti uri prispeli v vas, ki šteje kakšnih 1000 prebivalcev. V vasi je bil ta dan tržni dan, tako da je bilo v centru veliko ljudi. Šli smo do hiše, kjer smo mi trije prenočili. Naš enodnevni spremljevalec se je poslovil in se vrnil domov. Streho smo dobili v hiši trgovca, ki odkupuje riž. V sobi, kjer smo se zadrževali, je bila ena klop in miza. Ampak mi smo sedeli na tleh. Tudi kosilo in večerjo so nam postregli na tleh. Popoldne je misijonar ostal v hiši, midva s katehistom pa sva se malo sprehodila po vasi. Na kupu je bilo veliko preprostih kolib in v njih vse polno ljudi, zlasti otrok. V vasi je bila lesena protestantska cerkev. Na drugi strani vasi je bila šola z nižjo in višjo stopnjo. To so bile vse le borne zgradbe. Blizu hiše, kjer

smo prenočevali, je bilo na travniku nogometno igrišče. Na njem so mladeniči igrali nogomet. Blizu so bila riževa polja in manjša reka, ki se jo da lepo prečkati, saj ni posebej globoka. V ozadju so bili hribi poraščeni s travo, visoki manj kot 1000 m. Nadmorska višina krajev, kjer smo se mi gibali, je bila od 100 do 200 m. V tej vasi smo videli posamezne prašiče, privezane na vrv. Tako je bilo tudi po manjših vaseh. Psi so bili bolj redki in majhne vrste. Vseповsod so bili spuščeni in zelo pohlevni. Vas ni imela elektrike ne vodovoda, tako kot tudi drugod ne, kjer smo hodili. Zvečer so nam tudi prostor razsvetljevali s preprosto, improvizirano petrolejko. Tudi v sosednjih kolibah so bile videti majhne leščerbe. Do dvajsete ure je bilo še slišati otroške glasove in pogovore odraslih, potem pa je ponavadi vse potihnilo. Iz narave se je slišalo petje čričkov in občasno kakšen pasji lajež. Tudi mi smo se počasi potopili v spanec.

Ko smo se naslednje jutro prebudili, je bila že nedelja, 13. maj. Na jutranje umivanje smo se podali do bližnje reke. Tam so dekleta že zajemala z vedri vodo in jo na glavah odnašala domov. Posamezniki so se v vodi umivali, kakšen pa je pral kos svojih oblačil. Po zajtrku smo se poslovili od gostiteljev in se podali proti šoli. Tam bi se naj ob devetih pričela sveta maša. Učilnica je bila v zelo slabem stanju. S stropa je že viselo več lat, klopi so bile zanemarjene, po tleh pa vse polno smeti in prahu. Šele takrat so šli iskat metlo in pometat. Skozi okna se je kadilo, kot da bi znotraj mlatili pšenico. Ker so se verniki počasi nabirali, je misijonar še malo počakal in med tem časom spovedoval. Sveta maša se je pričela ob poldeseti uri in trajala dobro uro. Ljudje so še kar prihajali in zamujali. Do konca maše se jih je nabralo kakšnih 70. Takoj po maši smo se poslovili in nadaljevali pot. Čez eno uro smo prišli do potoka, ki smo ga morali prečkati. Tam sta nas čakala dva fanta. Prevzela sta naše nahrbtnike in vsi skupaj smo se hitro povzpeli na bližnji hrib. Na njem se je razprostirala daljša vas. Vaščane je že dan prej nekdo obvestil, da bo danes prišel misijonar maševat. Ura je bila okrog dvanajstih. Verniki so v preprosti cerkvi čakali na sveto mašo. Misijonar je bil najprej na razpolago za sveto spoved. Veliko jih je pristopilo k zakramentu. Potem se je pričela sveta maša. Nam popotnikom je bilo še vedno zelo vroče, saj je bila visoka temperatura in smo se med hojo spotili. Po poti nismo kaj dosti pili, saj sva imela z misijonarjem vsak dan s seboj le liter in pol veliko plastenko riževe vode. Cerkev, v kateri je potekala ta maša, je bila zbita iz ozkih neobdelanih deščic, tako da se je svetilo skozi. Po tleh je bil rdeči pesek, oziroma zemlja. Ko so hodili sem in tja, se je prah kar kadil od tal. Klopi so bile narejene iz vzdolžnih drogov, na katere so bile počez nabite deske za sedeže. Ljudje so bili preprosto oblečeni, nekateri raztrgani in umazani, vsi pa skoraj bos, le redki so imeli natikače. Matere so imele na hrbtih zavite majhne otroke, katerih glavice so se tiho obračale levo in desno. Marsikakšen je kar spal. Tiste, ki so kaj zajokali, so matere mirno podojile in uspavale. Takšne prizore smo srečevali ne le tukaj, ampak vseповsod. Misijonar je ponavadi na koncu maše povedal, da sem jaz z njim in me ljudem predstavil. Tega so bili veseli. Z veseljem so me pozdravljali in se rokovali. Pri tej maši je bilo kakšnih 50 ljudi. Na koncu maše se je povsod predstavnik cerkve misijonarju zahvalil, da je prišel med njih in daroval sveto mašo. Te so deležni morda enkrat na dva meseca ali še redkeje. Ko je bilo v cerkvi vse končano, so nas povabili v vas na kosilo. V hiši, kjer smo kosili, smo se zadržali celo popoldne in zvečer tudi prespali.

Naslednji dan, v ponedeljek, 14. maja, smo se podali na pot malo pred deveto uro dopoldne. Z nami sta šla še dva mlada moža s tega kraja, da sta nam kazala pot. Misijonar Janez je namreč želel obiskati kraje svojega misijona, kjer do tedaj še ni hodil. Ta dan smo imeli pred seboj dolgo pot in veliko hoje. Ker so se mi na nogah pojavili prvi žulji, sem zamenjal sandale z natikači, ki sem jih imel v nahrbtniku. Sprva je šlo zelo dobro. Ker pa smo morali pogosto iti po vodi, so mi mokri natikači začeli neprijetno drgniti kožo na nogah. Misijonar in katehist sta hodila v natikačih. Domačina, ki sta šla z nami, pa sta hodila bosa. Tudi večina domačinov, ki smo jih srečevali na poteh, je hodila bosa. Oni imajo noge in kožo utrjeno in prilagojeno takšnim razmeram. Prvi del poti je bil podoben potem minulih dni. Drugi del poti tega dne je bil nekaj posebnega, saj je vodil skozi pragozd. To je trajalo eno uro. Začetek je bil zelo divji. Kar lep kos poti smo brodili po umazani vodi, ki nam je segala skoraj do bokov. Nekateri prehodi so bili zelo nepregledni. Ko smo zapustili vodo, smo nekaj časa hodili med podrtim in ožganim drevjem, ki je bilo preraščeno z grmovjem. Ko se je ta del končal, se je začel pravi gozd. Že prej smo bili od domačinov opozorjeni na pijavke, ki se nahajajo v pragozdu. To so kot nitka drobne in en centimeter in pol dolge živalce, ki se prisesajo na kožo. Potem se hitro napijejo krvi in se seveda povečajo. Da bi se malo zaščitili pred njimi, smo se po nogah poškopili s sprejem proti komarjem. A kljub temu so se sem in tja lepile na nas. Sproti smo jih poskušali odstranjevati. Meni so

se enkrat skrile pod pasove na natikačih in se med prsti pošteno napile krvi. Ko smo jih odkrili, smo jih čim prej poskušali postrgati dol. Kako izgleda sam pragozd? Je zelo zaraščen. V njem je raznovrstno drevje. Pozornost mi je zbudilo drevo, ki ima korenine še visoko nad zemljo, nad višino enega metra. Te korenine se pokončno dvigajo ob drevesu in so poraščene z mahom. Potem je neka vrsta praproti, ki je visoka več kot dva metra. Drevesa nimajo posebno debelih debel, prej lahko rečem, da so premeri zelo majhni. Pot, po kateri smo šli mi, je bila prehodna. Domačina sta jo poznala. Na več delih poti je med skalami tekla tudi voda. Na poti smo videli tudi posebno past, ki je bila nastavljena divjim mačkam.

Po eni uri hoje smo zapustili pragozd. Pot se je nadaljevala spet delno po vodi, delno po grmovju, med visoko travo in pod vročim soncem. Po kakšni uri hoje smo ob poti naleteli na drevo s posebej velikimi sadeži. Eden od naših spremljevalcev je splezal na drevo in nam natrgal nekaj teh sadežev. Od zunaj imajo debelo zeleno lupino. Znotraj imajo mesnate rdeče krlje z debelimi koščicami. To sadje nas je malo osvežilo. Zadnjo uro hoje se je nebo pooblačilo in začelo je rahlo deževati. Ob poti smo odrezali nekaj bananinih listov, ki so zelo veliki in široki in jih uporabili za zaščito pred dežjem. Ob pol štirih popoldne smo prispeli v zaželeno vas. Stala je sredi manjšega hriba. V njej je bilo kar nekaj hiš, seveda same kolibe. Koliba v kateri smo se mi ustavili in prenočili, je bila na samem, na koncu vasi. V njej so nas lepo sprejeli domačini in se pogovarjali z nami. Koliba je bila kar velika in nametana z raznimi stvarmi. Ko se je stemnilo, je gospodinja na ognjišču kuhala večerjo. Svetila si je z drvmi, ki so gorela. V velikem loncu je kuhala riž, v manjšem pa kokošjo juho. Že prej smo slišali kokodakanje kokoši, ki so jo očitno ujeli in ubili. V tej kolibi so prostor osvetljevali z baterijsko svetilko. Seveda je bilo svetlobe bolj malo za cel prostor.

Že prej smo videli zunaj več otrok, ki so bili očitno njihovi. Ko je zunaj nastala tema, so prišli v kolibo in mirno sedeli na tleh. Brez vsakega nemira so poslušali pogovore odraslih in tiho čakali na večerjo. Večerja je bila končno kuhana in mati jo je naložila na velike krožnike ter jih razvrstila po tleh. Domačih otrok se je nabralo devet, pa oče in mati ter nas pet popotnikov. Otroci so jedli v tišini in zelo disciplinirano. Po večerji so nekateri že kar zaspali po tleh. Potem so nas popotnike dali spat v sosednjo kolibo. Pri tej hiši so vsi ljudje imeli verjetno eno samo oblačilo. Nikjer ni bilo videti obešene nobene druge cunje. Otroci so bili precej raztrgani in umazani. Naslednje jutro smo vstali, ko se je napravil dan. Bil je že torek, 15. maj. Zjutraj je bilo še hladno. Otroci so prišli iz kolibe in posedali zunaj po drveh. Ker jih je zeblo, so se nastavljali soncu. Zaviti so bili še v umazane odeje, s katerimi so bili najbrž ponoči pokriti. Mi smo se šli umiti v bližnjo reko. Potem je misijonar v kolibi daroval sveto mašo. Pridružila se nam je domača družina. Domači so protestanti, tako da so dogajanje le opazovali in niso na glas molili z nami. Potem so nam čez kakšno uro postregli z rižem za zajtrk. Misijonar se je z vaščani že minuli večer dogovarjal, da bi imeli dopoldne vaški sestanek glede možnosti katoliškega bogoslužja v tej vasi. Končno smo se ob enajstih odpravili v vas. Najprej smo se oglasili pri predsedniku vaške skupnosti. To je bil mladenič v kratkih hlačah. Ustavili smo se še v centru vasi, kjer je bil ravno tržni dan. Tam smo kupili nekaj banan, ki smo jih takoj pojedli, in ene natikače. Jaz sem imel namreč vedno večje težave z žulji na nogah. Ta dan sem poskusili hoditi v Janezovih natikačih na en prst. Potem smo se podali v vaško šolo, ki je bila v zelo slabem stanju. Tam so se na sestanku zbrali vaški možje. Večina jih je bila oblečena v kratke hlače, zgoraj pa kakšen raztrgan suknjič ali majico. Tisti, ki nase nekaj dajo, so imeli na glavah še klobuke. Z misijonarjem so se pogovarjali o možnosti katoliškega bogoslužja pri njih. Bili so naklonjeni pobudi. Kdaj bo do tega prišlo, pa je drugo vprašanje, saj je kraj precej oddaljen od misijona. Po sestanku smo se poslovili in nadaljevali našo pot. Ta dan smo hodili morda štiri ure. Ustavili smo se v neki vasi na manjšem hribu. Tukaj je misijonar že hodil, vendar se ljudje niso nič kaj ogreli za katoliško vero. V neki kolibi so nas lepo sprejeli. Zvečer so nam postregli z večerjo in pri njih smo tudi prespali. V eni kolibi nas je to noč spalo kakšnih 12 ljudi.

V sredo zjutraj smo zgodaj vstali in se poslovili od gostiteljev. Za nočitev in večerjo se jim je misijonar oddolžil z denarnim darom. Naša dva spremljevalca domačina sta se sedaj poslovila in odšla nazaj v svoje kraje. Mi trije smo šli naprej po razgibani pokrajini. Meni so natikači in žulji povzročali vedno nove bolečine. Ta dan sem težje dohajal moja dva tovariša. Namesto zajtrka smo po poti pojedli nekaj piškotov in frutabel, ki nama jih je dala Ana na pot za hude čase. Zdaj so prišli prav. Znamenitost tega dneva so bili lepi slapovi, ki smo jih videli na naši poti. Po štirih urah hoje smo prišli v večjo vas. Tukaj je bilo polno ljudi, saj je bil tržni dan. Ta vas spada pod sosednji misijon. Kot

zanimivost naj navedem, da so nas ogovorili trije policisti s puškami. Zanimalo jih je, kdo smo in kaj tam počnemo. Misijonar jim je pojasnil in z močnim stiskom rok so se poslovili. Policisti so bili v vasi na preži zato, ker so se tukaj zadnje dni pojavljali tatovi, ki so kradli govedo. V vasi smo našli domačega katehista. Ta nas je z veseljem sprejel in popeljal v svojo hišo. Postregel nam je s kosilom in prinesel steklenico kokakole. Po enem tednu same riževe vode nam je zelo teknila. Jaz sem sedaj pregledal svoje ranjene noge. Opazil sem dve novi veliki rani med prsti. Odložiti sem moral Janezove natikače in obuti svoje, saj so bili ti še edina možnost, da bom lahko nadaljeval pot.

Po kosilu smo pot nadaljevali. Takoj pod vasjo je bilo treba priti čez reko. Katehist je šel iskat čoln, s katerim se je prepeljal na drugo stran. Tam sta bila privezana dva čolna drvaka, namenjena za prevoz večjega števila ljudi hkrati čez reko. Čolna je pripel skupaj in ju oba pripeljal na našo stran. Na našem bregu se je že nabralo več ljudi. Vstopili smo v čolne in v njih pokleknili. Tako smo spustili proti tлом svojo težo in poskrbeli, da je bil čoln stabilen. Če bi v čolnu stali, bi se čoln lahko nagnil in prevrnil, ker je bil zelo ozek. Pot smo v vročem soncu nadaljevali po lepo nadelani cesti. Po njej hodijo le pešci, saj tukaj nihče nima avtomobila ali motorja. Po uri in pol hoje smo prispeli do vasi, kjer smo ta dan nameravali prenočiti. Ustavili smo se v katehistovi hiši. Ob šestnajsti uri je misijonar v preprosti vaški cerkvi daroval sveto mašo. Udeležilo se je le 10 vernikov. Po maši smo izvedeli, da je popoldne gorela koliba neke vaščanke in vaščani so ji v tem času šli na pomoč pri gašenju. Nekaj ljudi se nam je pozneje pridružilo v hiši. Tako smo še skupaj zmolili rožni venec. Povečerjali smo in se odpravili k počitku.

V četrtek, 17. maja, smo zgodaj vstali. Bil je praznik Gospodovega vnebohoda. Misijonar se je namenil imeti sveto mašo na dveh krajih. Ob šestih smo krenili na pot. Spet je bilo treba večkrat iti po vodi. Zanimivost te poti je bila skupina ljudi, ki je hodila kakšnih 500 m pred nami. Tovorili so namreč v velikih vrečah neke rastline, iz katerih pridobivajo mamila. Nekateri se ukvarjajo tudi s tem, da gojijo in preprodajajo mamila. Moje noge so bile že precej razbolele in ranjene. A na srečo še ni prišlo do kakšnega vnetja. Tako sem še zmogel pot dneva. Dolga je bila 5 ur in pol. Tri ure smo hodili skupaj. Potem smo se razdelili. Misijonar je šel v neko vas, kjer je najprej maševal. Midva s katehistom sva šla po drugi poti do druge vasi, kamor je misijonar prišel pozneje. Še eno zanimivost s te poti naj omenim. Preden sva se s katehistom približala vasi, sva morala prečkati še reko. Seveda spet ni bilo nobenega mostu. Reka je bila široka kakšnih 70 m. Kakšna je globina nisem mogel oceniti. Zdela se mi je zelo globoka. Katehist mi je svetoval naj slečem kratke hlače in dvignem nahrbtnik nad glavo. Tako je storil tudi on. Medtem je prišel do reke še nek moški, ki je nesel na rami dolg lesen tram. Ta se je kar zakadil v vodo in brodil čez reko. Midva sva mu sledila. Voda nam je segala čez pas. No, videl sem, da ne bo nič hujšega. Tako smo srečno prišli čez. Tam sva se s katehistom še malo umila in spet oblekla hlače. Čez nekaj minut sva prispela v vas. V njej je bilo kar precej ljudi zunaj pred kolibami. Dolgočasili so se, saj niso imeli kaj početi. Ženske so si pletle kite in delale frizure. Moški so klepetali. S katehistom sva vstopila v neko kolibo, kjer so naju lepo sprejeli. Tam sva ostala dve uri, do dvanajstih, ko je prišel misijonar. Takrat smo šli v vaško cerkev k sveti maši. V dveh urah so se ljudje med seboj že obvestili, da prihaja misijonar in da se bo darovala maša. Tako jih je prišlo skupaj kar kakšnih 50. Pri maši je bilo lepo sodelovanje in živahno petje. Potem so nas povabili na kosilo. Po kosilu smo se poslovili in pot nadaljevali proti domu. Kmalu sem spoznal, da smo na poti, ki sem jo pred dvema tednoma že prehodil skupaj s Paranom. Torej nam je do doma ostala še dobra ura hoje. Nekaj pred sedemnajsto uro smo se res vrnil domov v Ampitafa. Hvala Bogu, da mi je uspelo z ranjenimi nogami srečno prispeti do cilja.

Doma so se nas razveselili. Tako smo uspešno opravili osemdnevno turnejo. Mene je zdaj čakalo še naporno zdravljenje ranjenih in razbolelih nog. Na tihem sem upal, da ne bo prišlo do kakšne okužbe in zapletov. Rane sem si dobro umil in začel negovati. A stopala so mi kar zatekala. Zato sem v naslednjih dneh več počival in imel dvignjene noge. Bolečine so bile še velike in težko sem stopal na podplate, saj je bilo vsepovsod veliko ran. Tudi nobeno obuvало mi ni odgovarjalo. Šele po treh dneh sem videl, da sem zunaj nevarnosti. Sedem dni po zaključku hoje so mi noge nehale zatekati in večina ran se je zaprla, a ne vse. V teh dneh sem več časa posvetil branju. Slovenske knjige sem si poiskal kar na Madagaskarju: pri Ani, Janezu in v slovenski hiši v Farafangani. Z branjem dobrih knjig sem se v naslednjih dneh duhovno bogatil. Ta čas sem čutil kot obdobje domačih počitnic, ko imam blaženi čas in se lahko predajam branju po mili volji. Prebral sem delo o življenju vietnamskega kardinala Frančiška van Tuana. Svoje misijonska doživetja sem dopolnjeval z branjem knjige nekdanjega

misijonarja Antona Pačnika, ki je misijonaril v Kongu. V skrivnost evharistije sem se potapljal z obsežnim teološkim delom Nickolasa Butteta: Evharistija, ljubezen svetnikov. Prebral sem še knjigo Franca Špeliča: Vrnil sem bom k očetu. Nekaj tednov pozneje sem prebral delo: Ko vera še ni bila dolgočasna ali zgodovina puščavnikov. Noge sem imel popolnoma zdrave šele čez dober mesec, tik pred povratkom v domovino. V tem južnem delu Madagaskarja so klimatske razmere takšne, da ne omogočajo normalnega celjenja ran.

V dneh obiskov po vaseh smo živeli bolj nomadsko življenje. Tako se tudi nisem bril in mi je že lepo zrasla brada. Ko smo se vrnili domov, sem vztrajal brez britja še tri dni. Potem me je brada začela motiti in sem jo odstrigel. Po desetih dneh nebritja sem bil že prav lepo zaraščen. Seveda sem se dal za spomin fotografirati.

Izhod v mesto

V sredo, 23. maja zjutraj, sva se z Ano odpravila v mesto. Šla sva z Aninim avtom Suzuki – džimijem. Ana je bila en dan v službi prosta in vzela si je še dodatni prosti dan. Tako sva imela na razpolago dva dneva za pot v mesto in nazaj. Do Farafangane sva imela štiri ure vožnje. Sedaj sem se po tej slabi cesti, kjer lahko voziš s povprečno hitrostjo 20 km/h, vozil že četrtič. Bilo mi je že normalno in vsakdanje. Opazila sva, da so popravili cesto ob nekem mostu, kjer sva morala nazadnje čez luknjo, ki je bila globoka in precej široka. Takrat sva si pomagala z drogovi. Tokrat se nama je primerilo, da je Ana nasedla na nek kamen na slabem odseku ceste. Jaz in štoparka, ki sva jo pobrala na poti, sva se potrudila in jo uspešno potisnila čez oviro. Sicer je cesta takšna, da je na nekaterih odsekih zelo zvožena in nastanejo globoke jame. Tam je treba zelo pazljivo vrteti volan, da ne nasedeš ali ne obtičiš v blatu v jami. Ana je prava strokovnjakinja za takšno vožnjo. V Farafangano sva prispela ob trinajsti uri. Najprej sva šla jest v restavracijo, ki jo vodi nek Francoz. Naročila sva pice. Na razpolago imajo le štiri različne vrste pic. Bile so dobre, a ne tako kot pri nas v Sloveniji. Cena ene pice je 4 evre.

Potem sva po mestu opravila razne nakupe. Kadar gre Ana v mesto, nakupi veliko stvari za ljudi na misijonu: oblačila za otroke, kartice za polnjenje mobilnih telefonov, mila za bolnišnico, natikače in čevlje, zelenjavo za tiste, ki jo prosijo, razvije fotografije in jih potem deli ljudem. Ana ima naslednji sistem delitve darov, ki jih prejme od dobrotnikov iz Slovenije: ljudem deli razne stvari, ki jih potrebujejo. Te stvari nakupi v mestu po prodajni ceni. Doma prodaja ljudem za polovico ceneje ali še za nižjo ceno. Če morajo sami nekaj prispevati, potem znajo dar ceniti in so zanj hvaležni. Če jim je kaj podarjeno zastonj, namreč niso hvaležni in daru ne znajo ceniti. Potem tudi drugič pričakujejo, da bodo dobili vse zastonj. Videl sem, da ima Ana odlično taktiko. Na njena vrata vedno trkajo ljudje z najrazličnejšimi prošnjami. Ana jih zna prav sprejemati in je z njimi v dobrih odnosih. Zna biti ljubezniva in tudi odločna. Če jo kdo moti ob nepravem času, mu kar pove, naj počaka in pride takrat, ko je za to čas.

Popoldne sva se ustavila še na pošti, kjer sem kupil znamke in oddal razglednice za domovino. Ko sva v mestu končala opravke, sva se zapeljala na obalo. Cocobeach se imenuje lepa peščena plaža, polna kokosovih palm. To je obala Indijskega oceana. Tam sem malo fotografiral. Je zares lepo. Na oceanu so visoki valovi. Potem sva se zapeljala do hiše slovenskih misijonarjev. Bližala se je že osemnajsta ura, ko se stemni. Tam sva odložila stvari in se nekoliko odpočila. Zvečer sva imela čas, da sva šla na internet. Po Skypu sem govoril z Majdino družino. V Ljubljano sem napisal elektronsko pismo Marku Lajovcu in domov bratu Tonetu. Z Majdinimi domačimi smo se tokrat dobro slišali, govorili smo 20 minut. Povedali so mi, da so doma vsi zdravi in da je vse v redu.

V četrtek zjutraj sva z Ano šla najprej k sveti maši v cerkev pri sestrah usmiljenkah. V teh misijonskih krajih verniki večkrat ob nedeljah nimajo možnosti biti pri maši. Zato z veseljem izkoristijo vsako priložnost, ko se daruje sveta maša, da se lahko pri njej duhovno okrepijo. Po tej jutranji maši sva bila z Ano povabljeni k sestram na zajtrk. Dopoldne sva v mestu opravila še nakupe zelenjave, kruha in še česa. Obiskala sva še misijonarja Klemena in Janeza, ki se je ta dan mudil v Farafangani. Potem sva se vračala nazaj proti domu. Spotoma sva šla še na kosilo v Vangaindranu. Jedla sva pečeni goveji zrezek, pomfri in solato.

Binkoštna nedelja

V Ampitafa so načrtovali skupni piknik. Udeležili naj bi se ga na binkoštni ponedeljek na obali v Farafangani. Iz Ampitafa naj bi se že v nedeljo popoldne odpeljali proti mestu z dvema terenskima avtomobiloma. Ker pa je v soboto ves dan deževalo, so piknik prestavili. Kadar je več dežja, je namreč cesta v zelo slabem stanju in je težko voziti. Drug razlog za prestavitev piknika pa je bila negotovost glede ponedeljkovega vremena. Tukaj namreč nihče ne spremlja vremenske napovedi. Tako se vsak dan sproti vidi, kakšno bo vreme. Radijskih postaj tukaj ne ujamejo, ker ni signala. Tisti posamezniki, ki imajo radio, na njem poslušajo le posneto glasbo na USB ključu.

Deževalo je tudi celo nedeljo, 27. maja. Misijonar Janez je šel maševat na eno izmed podružnic. V Ampitafa tako ni bilo maše, ampak le molitveno bogoslužje, ki ga vodi katehist. Jaz sem poskrbel za svojo dušo. K bogoslužju sem vzel slovenski molitvenik in Sveto pismo nove zaveze. Tako sem sam pri sebi zbrano molil in premišljeval praznično Božjo besedo in mašne molitve. K bogoslužju je prišlo malo ljudi, ker je močno deževalo. Ljudje nimajo dežnikov, morda le redki. Za zaščito pred dežjem uporabljajo bananine liste, ki jih odrežejo z drevesa. Ana je za ta dan pripravljala praznično kosilo. Kuhati ji je pomagal Paran. Povabila je še sosedo Karlo, da se nam pridruži pri kosilu. Tako smo bili zbrani vsi štirje. Imeli smo se lepo. Popoldne smo nekateri zapolnili z branjem knjig, Paran pa z učenjem klavirja.

Obisk v šoli

V centru Ampitafa je tudi šola, ki jo je zgradilo humanitarno društvo Akamasua. Drugače je šola državna in učitelje plačuje država. Na Madagaskarju imajo devetletno osnovno šolo. Deset minut od centra je pet učilnic, v katerih poteka pouk za učence nižje stopnje. Nadaljnjih pet minut stran pa sta še dve učilnici, kjer poteka pouk za višjo stopnjo osnovne šole. Manjkata še dva razreda višje stopnje. Na ta dva razreda se bo šola razširila v naslednjih dveh letih. Starši so zadolženi, da postavijo še dve učilnici. Takrat bo šola imela popolno devetletko. Skoraj po vsej državi je to leto potekala dolga stavka učiteljev. Na jugu države je trajala šest tednov, ponekod pa še mnogo dlje. Učitelji so zahtevali višje plače. Ves ta čas so bili otroci doma, šola pa zaprta. S poukom so pričeli ponovno v torek, 29. maja. Naslednji dan, v sredo, 30. maja, sem obiskal učence v tej šoli. Z učiteljico, ki živi v hiši, kjer sem sam stanoval, sem se dogovoril, da bom v razred prišel ob devetih. Tako se je tudi zgodilo. Ko sem vstopil v razred, so otroci vstali in v en glas po francosko pozdravili: bon-žur, mi-sje! Na učiteljičino povelje, sedite, so vsi sedli. Učiteljica jim je povedala, kdo sem in da sem prišel pogledat, kako pri njih poteka pouk. Sedel sem v zadnjo klopi in opazoval. V razredu je bilo 43 učencev. Nekaj jih je manjkalo, saj mi je učiteljica povedala, da ima v razredu vpisanih 50 učencev. Sedeli so v klopeh, večinoma po dva, ponekod pa tudi po trije. Nekaj klopi je imelo odlomljeno naslonjalo. Na urniku so imeli ravno malgaški jezik. Delali so stavčno analizo. Učiteljica je napisala stavek na tablo, učenci so imeli na klopeh tablice in so s kredo stavek prepisali nanje ter tam podčrtali stavčne člene. Potem je en učenec prišel k tabli in tam rešil nalogo. Ostali so pri sebi preverili, ali imajo prav. Potem je vsak s prsti pobrisal svojo tablico in pisal naprej. To je bil četrti razred. Otroci so bili različnih starosti, po moji presoji od 9 do 12 let. Pri njih je to normalno, saj tudi v šolo ne začnejo vsi hoditi pri šestih letih. Na koncu šolskega leta opravljajo državne izpite. Tisti, ki so neuspešni, ostanejo v istem razredu.

Ta dan sta na nižji stopnji osnovne šole manjkala dva učitelja. Šla sta namreč v mesto po plačo in tam ostala štiri dni. Zato je učiteljica četrtega razreda skrbela za pouk še enega razreda. Ko je z učenci končala slovnico, jim je naročila, naj prepisujejo s table nekaj stavkov v svoje zvezke. Za pol ure je šla poučevat v sosednji razred. Učenci so lepo v tišini, brez kakšne glasne besede, prepisovali, kar jim je bilo naročeno. Ko so delo končali, so vzeli v roke učbenik in listali po njem. V razredu ni bilo nobenega skakanja ali sprehajanja, le nekaj tihega šepetanja. Čez pol ure se je učiteljica vrnila. Pred razredom je zapiskala na piščalko, kar je bilo znamenje za odmor. Učenci iz vseh petih razredov so prišli na šolsko dvorišče in se pomaknili na bližnje nogometno igrišče. Šolo obiskuje 250 učencev. Če računam s tem, da jih je ta dan zagotovo nekaj manjkalo, lahko z gotovostjo rečem, da jih je bilo prisotnih več kot 200. In zanje so bili dovolj le trije učitelji. Z lahkoto so jih vse obvladali. Za slovenske razmere je to nekaj nerazumljivega, pri nas danes to ni mogoče. Na igrišču je učiteljica poklicala vse učence, naj se zberejo pri njej. To se je zgodilo v trenutku, brez vsakih težav. Učencem

me je predstavila in povedala, da sem prišel k njim na obisk iz Slovenije. Tudi sam sem jih pozdravil in jih prosil za skupinsko fotografiranje. Željo so mi z veseljem izpolnili, saj se zelo radi fotografirajo. Še rajši pa potem pogledajo posnetke na fotoaparatu. Nato so šli večji učenci na igrišče igrati nogomet. Za celo šolo so imeli le eno samo žogo. Manjšim učencem sem podaril napihljivo balonasto žogo, ki sem jo prinesel s seboj. Z njo so se začeli igrati in tekati sem ter tja. Malo jim je nagajal veter, tako je bilo lovljenje žoge še bolj zabavno. Izkoristil sem zanimive trenutke in napravil veliko posnetkov s fotoaparatom.

Čez dobre pol ure se je odmor zaključil in učenci so se vrnili v razrede. V četrtem razredu je bila na vrsti matematika. Ponavljali so poštevanke. Učenci iz cele vrste klopi so vstali in na učiteljičino povelje na glas ponavljali večkratnike števil. Ko so končali, so sedli in na vrsto so prišli učenci iz druge kolone. Ko so to končali, so vzeli v roke svoje tablice. Učiteljica je vprašala na primer, koliko je 5×8 . Odgovor so napisali na tablico. Na njen znak so vsi tablice dvignili in pokazali rešitev. Velika večina je imela pravilne rezultate. Po pol ure dela je učiteljica spet šla poučevat v sosednji razred, svojim učencem je dala za nalogo neko prepisovanje.

Ura je bila že pol dvanajstih in zunaj so že pripravljali kosilo za učence. Šel sem ven, da sem prizore slikal. Na tej šoli so dogovorjeni, da starši poskrbijo za kuhanje kosila. Riž jim podari misijonski center, za kuhanje pa se razvrstijo mame otrok. Kuhinja je preprosta streha na štirih količkih. Pod njo je napravljeno ognjišče za tri ali štiri lonce, in to je vse. Nakuhanega so imele že veliko riža. Nalagale so ga v posamezne krožnike. Za prilogo so dale na vrh malo testenin in polile z riževo vodo. Krožniki so bili položeni po tleh na hodniku pred eno izmed učilnic. Malo pred dvanajsto uro so prišli na kosilo učenci iz prve učilnice. Potem so se zvrstili še učenci ostalih štirih razredov. Mirno so čakali v vrsti in vzeli vsak svoj krožnik. Žlizo so prinesli s seboj iz razreda. Jedli so raztreseni po šolskem dvorišču, nekateri na hodniku pred učilnicami, drugi na bližnjem nogometnem igrišču, tretji v senci pod drevesom. Sem in tja sem videl, da kakšen otrok ni imel svoje žlice, zato je žlizo delil s sosedom. Ko so pojedli, so odnesli krožnike nazaj, da so jih mame, ki so kuhale, pomile. Potem so se šli igrati na igrišče.

Po odmoru imajo pouk še do štirinajste ure, nato odidejo domov. S seboj nosijo majhno šolsko torbico, nekaj stvari puščajo v šoli pod klopmi. Naj napišem še kaj o oblačilih, v katerih hodijo v šolo. Na tej šoli jih je nekaj imelo oblečene neke vrste srajčk iste barve, ostali so bili v raznih drugih majicah. Mnoge so bilo zelo umazane in tudi raztrgane. Na Madagaskarju sem večkrat videval otroke na poti v šolo ali iz nje. Veliko jih je hodilo oblečenih v uniforme. Barve so se od šole do šole razlikovale. Ponekod so bili lepo urejeni, drugje manj. Po kosilu sem se v šoli zahvalil in poslovil ter odšel domov.

Vožnja v Ranomeno

V petek, 1. junija, po kosilu me je Janez prosil, da bi šel z reševalnim avtomobilom v 25 km oddaljeno Ranomeno iskat nekega električarja. To mi je bilo v veselje. Vozil sem Toyoto. Tja sta se z menoj peljala še dva potnika. V Ranomeni sem enkrat že bil, tako da mi je bila poznana. Mojster, ki sem ga šel iskat, je ob mojem prihodu nameščal anteno v župnišču. Potem je imel še dve uri podobnega dela v hiši sester usmiljenk. Jaz sem izkoristil prosti čas in se s fotoaparatom sprehodil po kraju. Posnetki, ki sem jih pred tedni napravil v Ranomeni, so bili po nesreči izbrisani. Tako sem tokrat nabral spet nekaj slikovnega materiala. Zvečer sem se veselil še enega dogodka, svete maše, ki jo je misijonar daroval v hiši, preden smo šli počivat. Prvi petek – hvala ti, Gospod!

Piknik v Farafangani

V soboto, 2. junija, smo se popoldne odpeljali iz Ampitafa proti Vangaindranu z dvema terenskima avtomobiloma, polnima ljudi. Bili smo namenjeni na že zgoraj omenjeni piknik. Ker je pot do tja dolga štiri ure vožnje, smo prenočili v Vangaindranu. Tako nam je za nedeljo ostala le še ura in pol vožnje. Midva z Ano sva spala v misijonskem centru, ki je bil nekoč hiša slovenskih misijonarjev. Nekateri udeleženci so prespali v akamasujskem centru, drugi pri svojih znancih v mestu. Trije delavci so spali kar na tleh v avtomobilu. V nedeljo zjutraj smo se nekateri udeležili svete maše ob sedmi uri v farni cerkvi. Cerkev je lepa in zelo velika. Napolnila se je z verniki, okrog 500 nas je bilo. Bila je lepa

in bogata maša. Verniki so sodelovali s petjem, poje dobesedno cela cerkev. Petje je bilo spremljano s klaviaturami in ritmi v njih. Ljudje so bili kar lepo oblečeni, tako da sem se prav čudil. Na podeželju prihajajo k maši večkrat umazani in raztrgani. Domačini so nam povedali, da je v nedeljskem dopoldnevu cerkev še enkrat tako polna, ko pridejo ljudje k pozni maši.

Po maši sta šofer Abanluva in šoferka Ana počasi pobrala vse kandidate po mestu in odpeljali smo se naprej. Dan je bil lep in sončen. Ob enajsti uri smo prispeli do Farafangane. Tam smo se zapeljali na obalo Cocobeach, kjer smo pripravili piknik. S seboj smo pripeljali posodo za kuhanje, drva, riž in žive kokoši. Te so tam zaklali in pripravili za pečenje. Ana, Paran in jaz smo se odpeljali še v mesto nakupit pijačo in nekaj drugih stvari. Ostali so skupaj počasi pripravljali kosilo. Jedli smo šele malo pred petnajsto uro. Vseh nas je bilo več kot dvajset. Po kosilu so se šli nekateri še malo namakati in igrati v Indijski ocean. Valovi so tukaj veliki in morje ni primerno za plavanje. Sicer je sama obala zelo lepa. Plaža je peščena, ob obali pa so čudoviti nasadi kokosovih palm. Med njimi so lepe apartmajske hišice, a so vse bile prazne. Menda imajo le redkokdaj v njih kakšne goste. Čeprav je obala lahko dostopna in takoj na robu mesta, v začetku popoldneva ni bilo nobenih drugih obiskovalcev. Šele pozno popoldne so prišli trije avtomobili turistov. Malgaši se menda morja bojijo.

Proti domu smo se odpravili šele okrog sedemnajste ure. V Vangaindranu sta se oba šoferja odločila, da bomo prespali tam in da bomo pot do doma nadaljevali zgodaj zjutraj naslednji dan. Bilo je nekaj negotovanja. Problem je v tem, ker Malgaši nič ne znajo programirati, nimajo urnika in se ne znajo držati ur in dogovorov. Na poti, ki smo jo že prevozili, nas je zajelo deževje s točo. Če bi zvečer vozili naprej, bi bila makadamska cesta gotovo v slabem stanju. Drugi razlog, zakaj nismo šli naprej, pa je bila noč, ki se je začela že pred osemnajsto uro. Vsak si je v mestu poiskal svoje prenočišče. Midva z Ano sva šla še na večerjo v gostilno. Tako smo v mestu še prespali in zjutraj krenili na pot. Z našim avtomobilom smo prišli domov ob deveti uri dopoldne. Druga ekipa pa je še precej komplicirala in se vrnila šele po trinajsti uri. Menda so čakali še na ribe, ki jih je kupila in spravila zdravnica. Kadar se ljudem nikamor ne mudi, pride vsak izgovor prav.

Na obisku pri misijonarjih Janezu, Izidorju in Cirilu

V četrtek, 8. junija, sva se zjutraj z Ano odpravila od doma. Namenjena sva bila obiskat nekatere slovenske misijonarje na njihovih misijonih. Ta dan je vesoljna Cerkev praznovala praznik svetega Rešnjega Telesa in Krvi, praznik evharistije in zahvale Jezusu, ki biva med nami pod podobo kruha. Na Madagaskarju imajo praznik prenesen na nedeljo. V duhu sem ta dan preživel v hvaležnosti Bogu za vse velike stvari, ki jih je storil v mojem življenju. Iz Ampitafa do Vangaindrana se je z nama peljala še babica v porodnišnici, Klara, ki je Anina sodelavka. Prevoz v mesto je za tukajšnje prebivalce prava redkost, ki se jim ne ponudi vsak dan. Peljali smo se z reševalnim avtomobilom. Babica se mi je med potjo zahvalila za moje bivanje in obisk, s katerim sem jih počastil. V mestu sva se poslovila in se za spomin še skupaj fotografirala. Klara je potem potovala s taxibusom v Fianarantsuo na družinsko praznovanje.

V Vangaindranu sva se z Ano sešla z misijonarjem Janezom Mesecem, ki je bil tam po opravkih. Potem smo se peljali z obema avtomobiloma na njegov misijon, ki je iz Vangaindrana oddaljen tri ure in pol vožnje. Cesta je bila slaba in je bilo potrebno voziti počasi. Na določenih delih je cesta še slabša kot na poti v Ampitafa. Narava je bolj pestra z rastlinjem, zlasti z raznovrstnim drevjem. Cesta se vije v bližini obale. Na nekaterih mestih je od daleč videti morje. Zanimivost te poti je bila reka, oziroma pretočno jezero, ki ga je bilo treba prečkati. Za to je bila le ena možnost, in sicer splav, ki ga imenujejo bak. Nanj gredo trije avtomobili in pešci. Šofer mora biti kar spreten, da zapelje čez vodo in nanj. Bak vozi na motorni pogon in je kar hiter. S solidno hitrostjo je vozil šest minut. Zanimivost te poti je bilo veliko šol, ki smo jih videvali. Peljali smo se skozi več vasi s preprostimi kolibami. Srečevali smo tudi precej ljudi. Ob šestnajsti uri smo prispeli na misijon Manambondro. To je večja vas. K misijonu spada še veliko okoliških podružnic. V vasi stoji cerkev, ki jo je pred leti zasnoval pokojni misijonar Janko Slabe. V tem kraju je dolgo deloval misijonar Janez Puhan.

Misijonar Janez nama je razkazal župnišče, ki ga ima v preprosti kolibi, potem cerkev, dvorano in večjo zgradbo, na kateri zaključujejo gradbena dela. V to zgradbo bodo predvidoma kmalu prišle živet in delovat sestre redovnice. Povzpeli smo se tudi na preprost zvonik, s katerega je bil lep razgled na okolico. Sprehodil sem se po vasi in naredil še nekaj posnetkov. Ko se je pričelo mračiti, so naju z

Ano nekaj časa zabavali majhni otroci, ki so se sprehajali tam okrog. Med tem časom nam je Janezov kuhar že pripravil dobro večerjo z govejim mesom. Večer smo preživeli še v prijetnem pogovoru in v prepevanju slovenskih pesmi. Janez je dober pevec in igra tudi kitaro. Skupaj smo zmolili še praznične večernice in odšli k počitku. Z Ano sva spala v novi zgradbi na jogijih na tleh.

Naslednje jutro nas je še v mraku prebudil zvon. Malo po šesti uri smo se udeležili svete maše v cerkvi. K njej je prišlo nekaj čez 20 ljudi. Potem smo skupaj zajtrkovali in se poslovili. Z Ano sva pot nadaljevala proti Matangi. Z avtom sva spet morala na bak, da sva prišla čez reko. Naj zabeležim še to, da ta slaba cesta velja kot nacionalna cesta do juga države, kjer leži večje mesto Fort-Dauphin. Če greš do juga, moraš desetkrat prečkati reko in je torej treba desetkrat na bak. Na polovici poti proti Vangaindranu se odcepi pot, ki vodi v Matango. Tja sva prispela malo pred poldnevom. Tu deluje misijonar Izidor Grošelj. Že drugo leto živi z njim in mu pomaga slovenski duhovnik Ciril Brglez. Misijonarja sta nama razkazala misijon. Župnišče imajo v predelavi in gradnji. Cerkev je srednje velika in bi jo radi povečali. Imajo nov dispanzer in bolnišnico za domače potrebe. Na ta misijon občasno prihajajo pomagat slovenski zdravniki. Ravno te dni je bilo tukaj pet slovenskih zdravnikov, ki smo jih obiskali v dispanzerju. Na misijonu je še samostan sester redovnic in šola, ki jo vodijo sestre. Videli smo tudi mizarstvo delavnico z opremo. V njej je nekoč deloval pokojni laiški misijonar Jože Letonja. Na kosilu smo bili skupaj z misijonarjema in s slovenskimi zdravniki. Nato smo si ogledali še gradbišče novega mostu čez reko, ki ga gradi misijonar Izidor. Peljali smo se skozi sam kraj Matanga in si ga ogledali. Potem sva se z Ano poslovila in se odpeljala proti domu. Do Vangaindrana je bilo še dve uri vožnje. Tam sva se ustavila in vzela še nekaj stvari. Zvečer sva se, že v temi, vrnila v Ampitafa.

Dnevi v Ampitafa se iztekajo

Ana je zelo skrbna in name misli vsestransko. Pred mojim povratkom v domovino je pripravila še načrt za desetdnevno potovanje po Madagaskarju. 10. junija je bila zadnja nedelja, ki sem jo preživel v Ampitafa. Po nočnem deževju se je zjutraj le napravil lep dan. Misijonar Janez je bil ta dan na svojih podružnicah, tako da doma ni bilo svete maše. Ob devetih smo se odpravili v šolo, ki služi tudi za bogoslužni prostor, k nedeljskemu besednemu bogoslužju. Zbralo se je okrog 50 ljudi. Lepo smo molili in počastili Boga.

Potem sta se Ana in Paran lotila pripravljanja slovesnega kosila. Že v soboto popoldne mi je Paran pripravil posebno presenečenje. V zahvalo za poučevanje igranja klavirja mi je podaril živega petelina. Ana me je poučila, da moram darilo sprejeti, sicer so Malgaši užaljeni. Petelina je Paran zvečer zaklal in očistil. Na nedeljsko kosilo je Ana povabila še sodelavko Karlo in njeno 12 let staro hčerko Faniri, ki je bila te dni na obisku v Ampitafa. Sicer živi pri starih starših v Vangaindranu. Tako nas je bilo na kosilu pet ljudi. Miza je bila posebej slovesno pogrnjena. Tudi hrane je bilo na mizi obilo, tako da smo se dobro najedli. Seveda smo pojedli podarjenega petelina, zraven pa goveje meso v zelju, pire krompir, riž in solato. Paran je pokazal svoje kuharske sposobnosti in napravil posebno dekoracijo iz paradižnika na vrhu solate. Popoldne sem se igral z žogo s Faniri. Deklica je bila vesela podarjene žoge in kar dobro je obvladala odbojko. Z menoj je šla še do bližnjega jezua, kjer sem napravil nekaj posnetkov prehoda po brvi.

Zvečer nas je misijonar Janez ob mojem slovesu od Ampitafa povabil na večerjo v njihovo hišo. Kuharica je spekla pico, kokoš, čevapčiče in biskvitno torto. V začetku je Janez imel poslovilni govor. Potem sem se jaz vsem zahvalil za gostoljubje in Janezu izročil dar za misijone. Na koncu večerje so Evgenija, Ženever, Liza in Ana priplesale do mize s torto in darilom. Odpele so neko pesem in izrekle besede slovesa ter dobrih želja za na pot. Moral sem prerezati torto in povedati vsem še kaj lepega. Za darilo so mi zavile štiri miniaturne jaslice, narejene iz lesa.

V ponedeljek popoldne smo napravili še nekaj posnetkov z ljudmi, ki bivajo v centru. Radi so se fotografirali in to mi bo dragocen spomin. Potem sem imel za moje učence še zadnje ure klavirja. Ti so se mi zahvalili za moj trud in mi v dar izročili nekaj denarja, s katerim mi je pozneje Ana kupila posebno pleteno mapo – torbico, kot lep spomin nanje. Pohvalil sem njihov trud in napredek pri učenju klavirja. Dal sem jim še nekaj napotkov za nadaljnje delo in vadbo. Od vseh se je največ naučil Paran. Dobro zna že brati vse vrste not in durov. Predelala sva skoraj štirideset slovenskih cerkvenih pesmi. Igra enoglasno melodijo z desno roko. Pri nekaterih pesmih se je že naučil igrati basovsko spremljavo

z levo roko. Evgenija in Fildžons sta v znanju precej zaostala. Z desno roko znata zaigrati nekaj enoglasnih melodij. Vsi so rekli, da bodo sami vadili še naprej. V tednih mojega bivanja v Ampitafa sem se tem trem učencem posvečal po nekaj ur na dan. Kadar so imeli več časa, volje in priložnosti, so prihajali na pouk pogosteje, kakšen tudi dvakrat na dan po dobro uro in pol. Ker so bile za vadbo na voljo le ene klaviature, so vsi vadili pri meni in ob moji pomoči.

V torek, 12. junija zjutraj, sem se v Ampitafa poslovil od ljudi in z Ano sva se odpeljala. Avto sva imela precej natovorjen, saj sva peljala še veliko stvari za Parana na sever, k njemu domov. V Farafangani sva se ustavila še na škofiji, da sem se poslovil od misijonarjev Janeza in Klemena, pa tudi Janez Mesec je bil tam. Za spomin smo naredili še nekaj fotografskih posnetkov.

Desetdnevno potovanje po Madagaskarju

Ko sva se z Ano v torek, 12. junija, v Farafangani poslovila od slovenskih misijonarjev, sva se odpeljala proti Manakari. Do tega mesta je 100 km vožnje. Prvih 20 km je cesta zelo slaba, čeprav je to nacionalna cesta in povezuje dve mesti. Luknje so zelo velike in bile so polne vode. Ana je morala spretno voziti slalom med njimi, da naju ni preveč premetavalo po avtomobilu. Začelo je tudi deževati, tako da je bila vožnja bolj pusta. Drugi del poti je bil asfaltiran in je šlo hitreje. V Manakaro sva prispela, ko se je že mračilo, bilo je nekaj pred osemnajsto uro. Kupila sva si nekaj hrane in poiskala hotel nižje kategorije. Zaradi varnosti avtomobila in prtljage v njem, sva poiskala hotel s parkiriščem. Šla sva še na železniško postajo vprašat, če pelje naslednji dan vlak iz Manakare proti Fianarantsoi. Ta vlak vozi le ob določenih dnevih. Ana je pravilno predvidevala, saj je bil odhod vlaka res napovedan za naslednji dan. Kupila mi je karto in naredila rezervacijo za prvi razred. To je edini potniški vlak, ki vozi na Madagaskarju. Pot je dolga 167 km in karta v prvem razredu je stala enajst evrov. Ker sva imela signal, sva lahko šla zvečer na internet pregledat elektronsko pošto. Ana je imela s seboj prenosni računalnik, tako kot napravi zmeraj, ko gre v mesto, kjer ve, da bo dosegla internetni signal. Mene je čakalo pismo Marka Lajovca izpred treh tednov.

V sredo, 13. junija, sva zgodaj vstala. Manakara je manjše mesto. Ana me je odpeljala na vlak. Pred železniško postajo so se že zbirali domačini in turisti, ki so bili namenjeni ta dan potovati z vlakom. Odhod vlaka naj bi bil ob sedmi uri. S postaje je v resnici krenil ob pol osmih. Z Ano sva se poslovila, saj je ona potovala naprej z avtomobilom. V Fianarantsoi me je počakala. Tja naj bi vlak prispel ob sedemnajsti uri. Vendar se to nikoli ne zgodi, saj ponavadi pride tja z dveurno zamudo. Tokrat je prispel na cilj šele ob enaindvajseti uri in trideset minut. Ta vlak je na Madagaskarju prava atrakcija. Domačini se z njim peljejo, zato da premagajo daljše razdalje, saj je tukaj javnih prevoznih sredstev zelo malo. S seboj peljejo še veliko prtljage, tudi kokoši in še kakšno drugo žival. Turisti pa se z vlakom peljejo, zato da doživijo posebno avanturo, da si ogledujejo okolico, še zlasti preproste in revne vasi. Vlak je imel šest vagonov, štiri drugega razreda in dva prvega razreda. Ves čas je vozil dokaj počasi. Morda je bila največja hitrost 50 km/h. V vagonu so bila ves čas vožnje odprta skoraj vsa okna na obeh straneh, a ni bilo čutiti nobenega prepriha. Kadar smo se peljali malo navkreber, je vlak še dodatno upočasnil hitrost. Imel sem rezerviran svoj sedež. Med vožnjo sem opazoval naravo, skozi katero smo se vozili, dogajanje na postajah in druge zanimivosti. Vlak se je pogosto ustavljal. V vsaki vasi so prišli na kup domačini in z zanimanjem opazovali, kaj se dogaja. Otroci so v pozdrav mahali z rokami. Na postajah so bile zidane zgradbe, vendar v zelo slabem stanju. Ostale hiše po vaseh so bile v glavnem preproste lesene kolibe. Vsepovsod je bilo veliko blata. Na nekaterih postajah se je vlak ustavil le toliko časa, da so potniki vstopili in izstopili. Na več postajah je stal po pol ure, trikrat celo eno uro. Zato ni čudno, da je imel toliko zamude. Na postajah, kjer so bili daljši postanki, so domačini ponujali in prodajali različno hrano: banane, mandarine, ananas, kunkun, pijačo, kruh, pripravljene mesne jedi, testenine, kavo in še kaj. S pladnji in košarami so hodili vzdolž vagonov in prodajali potnikom svoje pridelke in pripravljene jedi. Ta dan sem se pošteno najedel banan, saj sem jih pojedel cel velik šop. Turisti so tudi izstopali iz vlaka, da so fotografirali in snemali zanimivo dogajanje na postajah.

Narava, po kateri smo se vozili, je bila zaznamovana z riževimi polji, gozdovi, grmovjem, s travo poraslim hribovjem, s potoki in rekami, s posameznimi hišami in s celimi vasmi. Večkrat smo se peljali tudi skozi tunele. Vreme je bilo v začetku oblačno, potem pa se je zjasnilo in posijalo je sonce. Na postajah so bili le redkokje narejeni peroni. Tako potniki izstopajo kar v jarke, ki so ob progi. Tudi

bližina proge ni nič vzdrževana. Grmovje raste tako blizu, da so njegove veje večkrat štrlele kar v notranjost vagona skozi odprta okna. Za domačine ob železnici je ta vlak ena izmed redkih možnosti za zaslužek. Gotovo je to tudi osrednji dogodek dneva, ko vlak pripelje v njihovo vas. Za tiste, ki so iz oddaljenih vasi, je to priložnost, da se nekaj dogaja in se imajo o čem pogovarjati. Ana je z avtomobilom prišla v Fianarantsoo že ob dvanajsti uri in nama je poiskala hotel. Popoldne je imela čas za razne opravke in nekaj časa tudi zase. Ob dvaindvajseti uri sva tako prišla v hotel. Po predhodni najavi sem ob tem času poklical Majdo po Skypu in govoril s člani njene družine. Kot vedno so me nečaki tudi tokrat zabavali s svojimi novicami in vprašanji. Majda mi je povedala, da je doma vse v najlepšem redu. Potem sem se odpravil k počitku.

Nacionalni park v Ranomafani

Kot sva načrtovala, sva se z Ano v četrtek, 14. junija, podala v nacionalni park v Ranomafani. Do tja sva imela eno uro vožnje z avtomobilom. V parku sva kupila vstopnice za voden ogled, ki traja tri do štiri ure. Vstopili smo v pragozd in se sprehajali po njem. V tem naravnem okolju se nahajajo lemurji, to so opice, ki jih je več vrst. Vodička nama je razložila nekaj značilnosti tega gozda in njegovih prebivalcev lemurjev. Pred nami se je na pot podal tudi delavec parka, ki je iskal, kje se lemurji nahajajo. Ko je kakšnega zagledal na drevesu, je obvestil vodičko in šli smo ga pogledat. Vseh skupaj smo videli kakšnih osem. Nekateri so bili večji, drugi manjši. Največji tehta 12 kg, najmanjša vrsta lemurja pa od 2 do 3 kg. Na drevju so se zadrževali precej visoko na vejah, tako da jih nismo mogli videti od blizu.

Gozd je precej zaraščen. V njem med drugim rastejo različne vrste bambusovega lesa, različne praproti ter mnoga druga drevesa. Debla so poraščena z mahom. Na določenih mestih je bil gozd polomljen, kar je posledica ciklonov, ki se tukaj občasno razživijo. V parku smo srečali več skupin turistov, kar govori o tem, da je precej obiskan. Po treh urah sprehoda nas je zajelo zmerno deževje, zato smo z ogledi zaključili in se podali nazaj proti izhodu. Popoldne sva se z Ano vrnila v Fianarantsoo in si privoščila dobro pozno kosilo v eni izmed mestnih restavracij. Nato sva se vrnila v hotel. Ta večer sva si ogledala na televiziji nogometno tekmo med Hrvaško in Italijo. Ta mesec je namreč potekalo evropsko nogometno prvenstvo na Poljskem in v Ukrajini. Evropski nogomet spremljajo tudi na Madagaskarju. Kjer imajo elektriko in televizijo, navdušeno gledajo in navijajo za posamezne evropske države, čeprav se marsikomu od njih še sanja ne, kje na zemeljski obli te države ležijo.

Panoramska vožnja proti severu

V petek, 15. junija, sva z Ano zgodaj vstala. Ta dan je bil praznik Srca Jezusovega. Že prejšnji dan sva se s s. Marjeto Zanjkovič dogovorila, da se bomo zjutraj ob šesti uri skupaj udeležili svete maše v salezijanski cerkvi. Malo po pol šesti uri zjutraj sva se že ustavila na sestrskem dvorišču. Ana je peljala do cerkve eno izmed starejših sester iz te skupnosti, ker težko hodi, sam pa sem šel peš z misijonarko s. Marjeto. Do cerkve sva imela dvajset minut hoje. Ker je bila še tema, sva si svetila s svetilko. Čeprav ima mesto elektriko, je po posameznih ulicah bolj slabo razsvetljeno. Sestra mi je po poti pripovedovala, da prihaja iz Gibine pri Razkrižju in da že 27 let deluje na Madagaskarju. Vmes je bila dve leti doma in dve leti na Madžarskem. Je zelo prijazna, sposobna ženska in nadvse prijetna sogovornica. Trenutno je predstojnica sestrske skupnosti. Sestre salezijanke vodijo šolo za dekleta, imajo internat, uredile so si kmetijo. Skratka, so zelo dejavne.

Sveta maša se je pričela točno ob šesti uri. Daroval jo je salezijanski duhovnik. Cerkev je bila lepa in zelo velika. Sestra mi je pozneje povedala, da sprejme 2000 vernikov. Ob nedeljah zjutraj je dvakrat čisto polna. To jutro je bilo pri maši kakšnih 60 vernikov. Nekoč je bilo v tej zgradbi neko podjetje. Pozneje so jo predelali v cerkev. Po maši sva bila z Ano povabljena še k sestram na zajtrk. S. Marjeta nama je razkazala njihovo kmetijo. Oddala mi je tudi pisma za Slovenijo. Pri njih namreč pošta že nekaj časa ne deluje. Fianarantsua je po velikosti tretje največje mesto na Madagaskarju. Razmere so pač malgaške, zato se ne smemo čuditi, če kakšna stvar ne deluje, tako kot bi morala.

Ko sva se poslovila od sester, sva se vrnila še v hotel. Ob deseti uri sva se podala na pot proti Antsirabeju, mestu, ki leži proti severu. Napravilo se je lepo sončno vreme. Vozila sva se po zelo lepi

pokrajini s širokimi dolinami in hribovjem v ozadju. Spominjalo me je na Umbrijo in Assisi v Italiji. Počasi se je najina pot dvigala na visoko planoto. To pot smo sicer že prevozili prve dni, ko sem prišel na Madagaskar, a danes sem jo videl v drugi luči. Od ozemlja na jugu države se razlikuje po tem, da je tukaj precej več obdelovalne in rodovitne zemlje. Ogromno je riževih polj, terasastih njiv, na katerih gojijo tudi razne druge kulture. Pri nekaterih hišah sem videl obešene koruzne storže. Njive prekopavajo ljudje večinoma ročno z lopatami. Le tu in tam sva videla, da orjejo in branajo s plugom in kravami.

V kraju Ambuša je Ana nakupila še nekaj lesenih izdelkov in spominkov, ki sem ji jih odnesel domov v Slovenijo. V krajih, ki sva jih ta dan prevozila, imajo ljudje že zidane hiše. Južneje so narejene še iz ločja in blata, severneje pa so že zidane iz opeke. Hiše so ozke in visoke. Nekatere imajo balkone. Ponekod imajo okna na odpiranje, drugod pa le večje line. Vse so enobarvno opečnate, torej rjavo rdeče. Nekatere vasi imajo strnjena naselja hiš, drugod so hiše raztresene po pobočjih hribovja. Na riževih poljih je bilo kar nekaj delavcev. Med posameznimi polji imajo speljane pešpoti, ki vodijo do vasi in posameznih hiš. Na glavni cesti, ki je bila kar solidna, seveda brez nekaj lukenj ni šlo, sva srečevala malo avtomobilov. Polovica izmed njih so bili taxibrusi, polni ljudi in prtljage. Ob cesti sva srečevala posamezne ljudi, ki so bili nekam namenjeni. Videlo se je, da jih zebe, saj so bili ogrnjeni z odejami in drugimi ogrinjali. Na severu je namreč drugačno podnebje kot na jugu in se zima pozna po tem, da so nižje temperature. Morda je bilo čez dan do 15 oC, zvečer pa se je ohladilo pod 10 oC. Po štirinajsti uri sva se ustavila v vaški gostilni na kosilu. Jedla sva riž s prilogo. Sam sem za prilogo naročil ribo. Dobiš je le manjši kos, vendar je bila zelo okusna. Riža dobiš poln krožnik. Ob šestnajstih sva prispela v mesto Antsirabe. To je drugo največje mesto na Madagaskarju. Je solidno pozidano in urejeno. Poiskala sva hotel in se nastanila. Potem sem se šel še malo sprehajat po mestu. Oblegali so me razni prodajalci, ki so mi želeli prodati svoje izdelke in zaslužiti. Prav tako so bili nadležni vozniki pus-pusev – ročnih taxijev, ki so želeli zaslužiti s kakšno vožnjo. Ko sem se vrnil v hotel, sem večer preživel v zapisovanju dnevnika in v pogovoru z Ano. Naj omenim še, da sem popoldne v dveh vaseh videl električno napeljavo. Kar smo ta dan videli hiš, so vse na višji ravni kot na jugu. Oblačila ljudi so pa še umazana in raztrgana, zlasti otroci so bolj revno oblečeni.

Antsirabe velja za prestolnico pus-pusev. Teh ročnih taxijev je polno celo mesto. Gotovo jih vozi več kot 500, saj jih za vsakim vogalom nekaj čaka na stranke, veliko pa jih teka po cesti sem in tja. V Antananarivu pus-pusev ni, ker je preveč motornega prometa in zanje ni prostora. Drugače pa vozijo tudi v manjših mestih, saj smo jih videvali na več koncih države.

V prestolnici Antananarive

V soboto, 16. junija, sva se zjutraj z Ano podala na sprehod po mestu Antsirabe. Šla sva mimo železniške postaje, ki je ne uporabljajo več za potnike, saj zaradi dotrajanosti proge potniški vlak že nekaj let tukaj več ne vozi. V spodnjem delu mesta sva videla terme in srednje veliko jezero. Okrog njega je bilo veliko umazanije in smeti. Zjutraj je v mesto prispel tudi Paran s taxibusom in se oglasil pri nama. Opoldne smo šli skupaj na kosilo v boljšo restavracijo. Po kosilu sva se z Ano napotila proti Antanarivu. Pot je dolga 160 km. Ana je naprosila Parana, da je šel z nama, ker se v prestolnici bolje spozna na ceste in naju bo lahko usmerjal. Ob osemnajsti uri smo prispeli do cilja, do Akamasue. Paran je šel prespat k svojemu bratu, naslednji dan pa se je s taxibusom vrnil v Antsirabe. Z Ano sva ta in naslednji večer prespala v akamasujski hiši. Tam sem srečal mladega francoskega prostovoljca, ki kot profesor francoščine poučuje na akamasujskem liceju. Gospodinje so nam pripravile večerjo.

V nedeljo, 17. junija, naju je z Ano čakalo posebno doživetje. Udeležila sva se svete maše v posebni dvorani v centru Akamasue, pri kateri se zbere deset tisoč ljudi. Običajno to mašo daruje misijonar Pedro Opeka. Tokrat je bil odsoten zaradi obveznosti v Franciji. Mašo je daroval nek drug duhovnik. Okrog pol devetih smo se pričeli zbirati. Maša se je pričela malo pred deveto uro. Ljudje so še kar prihajali. Do sredine maše se je dvorana napolnila. Ljudje so sedeli na tribunah in na sredi dvorane po tleh, tam so bile položene rogoznice. Nekaj žensk je bilo oblečenih v posebna zelena oblačila. Te so ob določenih delih maše plesale v dvorani. To se je godilo ob prinašanju evangeljske knjige za branje Božje besede, pri prinašanju darov za darovanje in po obhajilu. Takrat so se plesu pridružili še nekateri drugi udeleženci. Ansambel z različnimi inštrumenti je vodil petje. Tudi duhovnik je bil zelo živahen. Pri maši je sodelovalo veliko ministrantk. Pri svetem obhajilu so

duhovniku pomagale obhajati predstavnice Akamasue. Večina udeležencev so bili prebivalci Akamasue. Nekaj nas je bilo tudi belcev, zlasti Evropejcev. Mi smo sedeli na tribuni za oltarjem. Pred koncem maše je predsednica Akamasue, gospodična Bou, pozdravila goste iz različnih evropskih držav. Poseben pozdrav je namenila meni, ki sem prišel iz Slovenije. Povedala je, da sem jo pred dvema letoma vozil na romanju v Rim. Maša z vsemi dodatki se je končala po dobrih dveh urah. Bilo je lepo moliti in slaviti Boga s tako množico Malgašev. Po maši mi je Bou pokazala še dvorano, kjer vsako nedeljo po maši pripravijo kosilo za uboge in duševno prizadete. Bilo je skoraj sto odraslih in otrok. Jedli so po malgaško preprosto, torej na tleh, vsak iz svojega krožnika. Potem naju je z Ano povabila na kosilo v akamasujski center. Tja sva se z avtomobilom odpeljala kmalu po dvanajsti uri. Kosili smo v centralni hiši. Druženje je bilo prijetno. Po kosilu se je v centru oglasila turistka Maja iz Ljubljane, ki je želela oddati nekaj zdravil.

Popoldne smo se Ana, nečakinja gospodične Bou, ki je Anina prijateljica, in njen fant, ki je zobozdravnik, ter jaz odpeljali v mesto. Potem smo se napotili še na ogled živalskega vrta. Od zanimivih živali smo tam videli lemurje, želve velikanke, krokodile, kače in kamele. Nečak Matevž bo gotovo zadovoljen, ko me bo na fotografiji videl skupaj s krokodilom.

Zvečer sva se z Ano vrnila v Akamasujsko hišo. Mesto Antananarive je zelo veliko. Ima menda dva milijona prebivalcev ali še kaj več. Videti je kar solidno. V njem je veliko lepih zgradb. Posebej velikih objektov ali stolpnic ni videti. Ulice so polne raznih stojnic in prodajalcev. Prometa je veliko in tudi pešcev je ogromno. Nekateri ljudje so kar lepo oblečeni in urejeni, drugi pa manj. Ime mesta Antananarive pomeni v slovenskem prevodu mesto na stoterih gričih. Mesto je res razpotegnjeno čez več gričev. Temperature v glavnem mestu so bile te zimske dni po njihovem kar nizke. Zjutraj je bilo morda 8 oC, čez dan pa 15 oC. Tukaj imajo celinsko podnebje. To se pozna tudi pri nizkih zimskih temperaturah. Medtem ko je na jugu, kjer leži zdravstveni center Ampitafa, toplo tropsko podnebje. V mesecu maju so bile jutranje temperature kakšnih 18 oC, dnevne pa okrog 25 ali tudi do 28 oC. V mesecu juniju so bile temperature nekoliko nižje, vendar ne veliko. Jutranje so se gibale okrog 12 oC, dnevne pa med 20 in 25 oC.

V Sloveniji smo navajeni, da imamo poleti visoke temperature in dolg dan. Pozimi so dnevi pri nas kratki, noči pa daljše. Na jugu Madagaskarja je to povsem drugače. Pri njih je dan celo leto dolg dvanajst ur in ravno toliko noč. Ob šesti uri zjutraj se zdani in ob osemnajsti uri se znoči. Meni je bilo sprva nenavadno, da se je pri temperaturi 25 oC ob osemnajsti uri vsak dan znočilo. Sčasoma sem se tudi temu privadil.

Izlet v Morondavo

Iz centra Akamasue so naju z Ano povabili, naj se pridruživa delovnemu izletu njihovih predstavnikov v Morondavo. To je obalno mesto na zahodu Madagaskarja. Tako se nas je šest popotnikov odpravilo v ponedeljek, 18. junija zjutraj, na 600 km dolgo pot. Potovali smo dvanajst ur. Šli smo z reševalnim avtomobilom znamke Toyota, ki ga je vozil akamasujski šofer. Odpravo je vodila gospodična Honorin, ki je v vodstvu ustanove. Po poklicu je socialna delavka. Zraven sta šla še inženir za gradnje in njegov delavec. Pot nas je vodila najprej do Antsirabeja. Potem smo zavili proti zahodu in vozili po zanimivi pokrajini. Bila je drugačna kot tista, ki sem jo do sedaj že videl na Madagaskarju. Zaradi močnega sonca in velikih razdalj jo težko ujameš v fotografski objektiv, zlasti med vožnjo. Kot so mi povedali sopotniki, je največ rodovitne zemlje in klimatskih pogojev za kmetijsko pridelavo v okolici mesta Antsirabe. Tukaj pridelajo največ raznovrstne zelenjave. O tem so govorile tudi stojnice z zelenjavo po njihovih vaseh.

Cesta, ki vodi na zahod, je dokaj solidna. Na njej je malo prometa. Sprva so se na desno in levo razprostirali srednje visoki griči in hribi, ki so v glavnem porasli s travo, sem in tja je bilo drevo ali grmovje. Ponekod je bilo videti veliko njiv, razkosanih po posameznih parcelah. Tudi riževih polj ni manjkalo. Na vsakih nekaj kilometrov smo se peljali skozi kakšno vas. Na začetku so bile hiše še kar solidno zidane. Ko smo se začeli bližati zahodu, pa so postajale vse bolj preproste in uboge. Večina teh vasi je brez elektrike, le redke jo imajo. Tako kot sem se že navadil na Madagaskarju, so nas ves čas spremljali tržni dnevi in veliko ljudi ob poti. Ta dan smo za kosilo pojedli popotno malico, ki smo jo imeli s seboj. Imenovali smo jo restavracija Pedro Opeka. Ves dan je bilo toplo in sončno vreme. Iz zime v Antananarivu smo zvečer prišli v poletne temperature na zahodni obali. V Morondavo smo

prispeli ob devetnajsti uri. Gostili so nas na škofiji, kjer so nam sestre redovnice že pripravile sobe in večerjo.

V torek, 19. junija zjutraj, smo se ob šesti uri nekateri udeležili svete maše v bližnji stolnici. Pri njej je bilo več kot 100 vernikov. Cerkev je srednje velika, zadnja stena je iz stekla, za njo je pod nadstreškom še veliko klopi za tiste vernike, ki ne morejo v cerkev, kadar je že polna. Ob šesti uri je bila še trda tema. Po zajtrku smo se odpravili na pot. Šli smo pogledat teren, kjer bo humanitarno združenje Akamasua gradilo počitniško hišo in šolo. To je tik ob morju, na neke vrste otoku. Najprej smo šli peš ob obali. Potem smo morali priti še čez manjši morski zaliv. Tam smo počakali na čoln – lakan, ki prevažata ljudi. Ves teren, po katerem smo se gibal to dopoldne, je peščena plaža. Na drugi strani te vode se je kar na pesku pričela večja vas. V njej so bile borne stanovanjske hiše. Ko stopijo ljudje iz hiše, so takoj v pesku, saj je vsepovsod vse peščeno. Sonce je kmalu začelo močno pripekati. Ko so si naši strokovnjaki ogledali teren in opravili nekaj meritev, smo se ob obali vračali nazaj. Tam je bilo dosti ribičev, ki so z mrežami lovili ribe. Žene potem ulovljene ribe pobirajo iz mrež in jih sortirajo. Nekatero ribe sušijo na plaži in jih potem suhe prodajo. Majhni otroci so hodili tam okrog in se igrali. Večje otroke smo že prej srečali v vaški šoli, ki stoji na peščeni plaži.

Opoldne smo se vrnil v škofijsko hišo na kosilo. Popoldne smo si šli ogledat teren za novi dispanzer in porodnišnico, ki naj bi ju Akamasua postavila v neki vasi na podeželju. To so bili šele ogledi, saj še ni določeno, v katerem kraju bodo gradili. Potem smo se zapeljali na poseben kraj, kjer rastejo svetovno znana drevesa, ki se imenujejo baobab ali po slovensko kruhovec. To so okrog 20 do 25m visoka drevesa z zelo debelim deblom in z majhno, veličastno krošnjo. Ob prašni cesti, znani kot Avenija baobabov, je cel drevored. Po cesti hodijo peš preprosti domačini, vozijo tudi kmečki vozovi z volovsko vprego. Ti majhni vozovi so včasih polni ljudi. Tukaj smo si vzeli več časa za fotografiranje. Potem smo se vrnil v našo hišo. Pred sončni zahodom smo se nekateri podali še na kopanje v morje Mozambiškega kanala. Bili smo edini kopalci, saj se Malgaši sploh ne kopajo. Menda imajo strah pred morjem in duhovi, ki so tam. Bilo je nekaj valov, vendar ne tako velikih kot so na vzhodni obali. V Morondavi se je dalo v morju Mozambiškega kanala plavati. Izkoristili smo še priložnost in v fotografski objektiv ujeli čudovit sončni zahod. Po večerji sem se potrudil s pisanjem dnevnika.

Sreda, 20. junija, je bila že tretji dan v Morondavi. Po jutranji maši v stolnici in po zajtrku smo se odpravili na teren. Tokrat smo se peljali v neko vas na peščeni obali. Tam so si predstavniki Akamasue želeli ogledati mesto, kjer bi morebiti postavili dispanzer. Nikogar od odgovornih mož ni bilo v vasi. Vsi so bili najbrž na ribolovu. Malo smo si ogledali revno vas in govorili z domačini. Otroci so nam povedali, da nimajo šole, ker v vasi ni več učitelja. Ta vas je od mesta oddaljena le kakšnih 10 km. Ko smo se po peščeni cesti vračali nazaj, smo v pesku nasedli. Kar nekaj časa smo pesek odkopavali stran od koles in avto potiskali, da smo prišli spet na trdna tla. Oba dneva se nam je pri raziskovanju terena pridružil tamkajšnji mladi duhovnik, gospod Do. Name je naredil vtis delovnega, prijaznega duhovnika, s poslušom za preproste ljudi. Potem smo se ustavili še v počitniškem kraju, kjer je hotel in apartmaji za turiste, ki so bili lepo urejeni. Lastnik je neki Indijec. Namen našega obiska je bil iskanje idej za gradnjo počitniške hiše za potrebe Akamasue. Potem smo se vrnil v škofijsko hišo na kosilo. Popoldne so šli nekateri v mesto kupovat spominke, sam sem v senci pod palmami bral knjigo. Po dobri uri branja sem naredil malo premora in se sprehodil za obzidjem škofijskih poslopij. Tam je bila preprosta vas z bornimi kočami. Tudi tukaj se je sprehajalo veliko ljudi. Nekateri so bili namenjeni proti mestu, drugi so se od tam vračali. Nekaj pred sedemnajsto uro so šli šolarji domov iz šol.

V četrtek, 21. junija, smo vstali zgodaj, pospravili svoje stvari in pojedli zajtrk. Prejšnji večer nas je v obednici čakala biskvitna torta kot popotnica ob slovesu. Prihranili smo jo za zajtrk tega dne. Sladica se je kar dobro prilegla in nam dala moči za potovanje. Na pot proti Antananarivu smo se odpravili že pred šesto uro. Zunaj je bila še tema. Po mestu Morondava smo srečevali prve ljudi, ki so se odpravljali na delo. Po manjših mestih je javna razsvetljava le simbolična ali pa je sploh ni. Zato je v jutranjem mraku bila potrebna dodatna previdnost. Še pazljivejši smo morali biti zunaj mesta, saj smo na cesti srečevali številne vozove z vprežno živino. Na vozovih niso imeli nobenih luči. V mraku smo jih opazili šele, ko smo se jim približali. Prvo uro vožnje smo videvali še zanimiva drevesa baobabe, ki rastejo v tej pokrajini. Glede na to, kar smo videli prejšnje dni in to jutro, predvidevam, da teh dreves ni malo. Pozneje sem našel podatek, ki govori, da je teh dreves 313. Prvo uro dneva, ko je sonce vzhajalo in je bilo še zelo nizko, je bila po pokrajini razlita posebna svetloba in so se ponujali

lepi razgledi. Svet je tukaj daleč naokoli ravninski. Naša pot se je nadaljevala skozi nekatere preproste vasi, ki ležijo tik ob glavni cesti. Že zgodaj zjutraj smo videvali domačine, ki so posedali pred hišami. Otroci so se že igrali in lovili. Ta dan smo se proti glavnemu mestu Madagaskarja vračali po isti poti, po kateri smo potovali pred nekaj dnevi na zahod. Tokrat sem bil še bolj pozoren na pokrajino. Veliko je bilo travne stepe s posameznimi drevesi. Ta trava ni primerna za krmo živine in je ne kosijo. Nasploh so ta področja zelo redko poseljena, najbrž zato, ker ni obdelovalne zemlje. Ob trinajsti uri smo prispeli v mesto Antsirabe. Tam smo se ustavili in šli v restavracijo na kosilo. Pozornost naju dveh z Ano je pritegnila turistka srednjih let, ki se je do gostilne pripeljala s pus-pusem. Ko jo je voznik odložil, ga je prijazna gospa povabila, naj gre z njo na kosilo. Mož, ki je štel že kakšnih šestdeset let, se je vabilu odzval. Turistka mu je naročila pivo in kosilo. Pogovarjati sta se poskušala po francosko in videti je bilo, da se kar sporazumevata. Možu se je zdelo nadvse imenitno, da je lahko sedel med drugimi gosti. Ti so bili v glavnem tujci. Sam je bil bos in revno oblečen. Proti večeru smo se pripeljali do Antananariva. Odložili smo vse naše prijatelje in se od njih poslovili. Z Ano sva se odpeljala v Akamasujsko hišo, kjer sva prespala.

Slovo od Madagaskarja

Petek, 22. junija, je bil moj zadnji dan, ki sem ga preživljal na Madagaskarju. Ta dan sva z Ano načrtovala nakup spominkov, ki jih bom nesel v Slovenijo za moje in njene potrebe. V mojih kovčkih bo na poti nazaj proti domu veliko prostora, saj sem se namenil vsa svoja oblačila pustiti Ani, da jih razdeli med domačine. Zgodaj dopoldne sva se iz Akamasujskega centra podala proti centru mesta. Najprej sva petnajst minut pešočila do javnega mestnega prevoza. Uporabila sva mestni avtobus, imenovan taxibus. Z njim sva se vozila slabo uro. V vozilu je bilo kakšnih petnajst sedežev. Avtobus se je pogosto ustavljal in pobiral potnike. Cena prevoza je za naše razmere zelo nizka, le nekaj centov. V mestu sem nakupil več majic različnih velikosti, da jih bom nesel domov za praktična darila sorodnikom in prijateljem. Potem smo bili dogovorjeni z misijonarjem Janezom Mesečem, ki se je te dni mudil v prestolnici, da bomo šli skupaj na kosilo. Okrepčali smo se v eni izmed mestnih restavracij. Po kosilu nas je misijonar Janez z avtomobilom odpeljal na drugi konec mesta, kamor smo šli kupovat razne spominke. Tukaj je bilo veliko stojnic in prodajalcev. Ponujali so razne izdelke iz slame, lesa, okvirje za slike, nakit, torbice za nakit in podobne stvari, obeske za ključke, podstavke za na mizo, prte in še mnogo drugega. Začetna cena je bila pri vsakem trgovcu visoka, potem smo zelo barantali in na koncu prišli do, za naše razmere, zelo nizkih cen. Oni imajo pri takšni ceni še zmeraj dobiček. Vsak po svoje smo se porazgubili med stojnicami in se zabavali z nakupovanjem. Tam smo se zadržali kakšni dve uri. Potem smo se skozi popoldansko mestno gnečo z avtomobilom prebili nazaj do Akamasue. Zdaj sem se moral lotiti pakiranja kovčkov. Delo je bilo lažje kot ob odhodu iz Slovenije. Glavnina prtljage so bili moji in Anini spominke in darovi za prijatelje. Ana si želi imeti doma v Sloveniji več malgaških izdelkov, da jo bodo vedno spominjali na leta, ki jih je preživela na Madagaskarju. Hkrati bo z njihovo pomočjo ljudem predstavljala afriško kulturo in način življenja.

Ana je med tem časom hitela pisati še zadnja pisma, ki jih bom odnesel njenim najdražjim in prijateljem v Slovenijo. Osebna pošta je na Madagaskarju najhitrejša in edina zanesljiva. Morda naj še razložim, kako tukaj deluje pošta. Po vaseh in mestih nimajo poštnih nabiralnikov tako kot v Sloveniji. Če želiš oddati pismo, moraš v mesto na poštno postajo in to tam urediti. Če pa čakaš na pismo, te poštar žal ne bo nikoli razveselil, saj tam poštarjev sploh nimajo. Naši misijonarji hodijo pošto iskat na poštne postaje, seveda le takrat, ko gredo v mesto. Če jih tam čaka pismo prijateljev iz domovine ali morda slovenski časopis, se tega zelo razveselijo.

Ko je imela Ana pisma napisana in sem imel kovčke pripravljene, smo se z Janezom odpeljali proti Ivatu, kjer je letališče. Na Ivatu smo se ustavili še pri hrvaški misijonarki s. Marici. V njihovi hiši smo že prespali prvi večer po prihodu na Madagaskar. Sedaj nas je sestra že komaj čakala. Po prijetnem klepetu nam je pokazala razstavo šiviljskih ročnih del njenih dijakinj, ki so jo pripravili ob zaključku šolskega leta. Iz ličnih vzorcev in lepih izdelkov je bilo videti, da so se dekleta v šoli veliko naučila. S. Marici sem čestital za njeno delo. Tudi ona je pripravila nekaj pošte za Slovenijo.

Potem smo se odpeljali na bližnje letališče. Misijonar Janez je šel na letališče pričakat neke Italijane, ki bodo kot električarji prišli v faranfangersko škofijo za en mesec pomagat pri strokovnih delih in postavitvi mini elektrarn. Na letališču sem se prijavil in oddal svojo prtljago. Do odhoda

mojega letala sta bili še dve uri in tudi Italijanov še ni bilo. V letališki restavraciji smo se ustavili še na večerji. Televizija je v tem času prenašala četrtfinalno tekmo evropskega prvenstva v nogometu med Nemčijo in Grčijo. Premočno so zmagali Nemci.

Sedaj je bil čas za moje slovo. Ani sem se že prej zahvalil za vso pomoč in dobroto, ki mi jo je izkazovala v dveh mesecih, ko sem bival v Ampitafa in potoval z njo po Madagaskarju. Vem, da ji te izkazane dobrote v življenju ne bom mogel povrniti. Trudil se bom, da bom dobroto in ljubezen delil tistim ljudem, ki jo bodo potrebovali. Poslovil sem se od Ane, od s. Marice in od misijonarja Janeza ter še nekaj časa počakal na odhod mojega letala. Po lokalnem času je bil let napovedan ob eni uri ponoči. Kmalu po polnoči smo lahko vstopili na letalo. Čakalo je že veliko potnikov. Zadnja kontrola je bila kar zunaj pred stopnicami, ki so vodile na letalo. Odpreti sem moral ročno torbo in pokazati, kaj imam v njej. Eden izmed delavcev me je na hitro pretipal, če morda nimam v žepih ali drugje v oblačilih kakšnega nedovoljenega predmeta. Potem sem se po stopnicah vzpel v letalo in zasedel svoj sedež pod oznako L45. Ta je bil na koncu vrste ob steni. Okno je bilo pomaknjeno nekoliko nazaj. Kadar sem želel gledati skozenj, sem moral pomakniti naslon sedeža nazaj in se obrniti precej v desno. Pri povratnem letu z Madagaskarja proti Parizu je bilo manj priložnosti za panoramske razglede kot ob prvem letu. Več o tem nekoliko pozneje.

Letalo, s katerim smo leteli, je bilo Boeing 770-200 s 472 sedeži. Bilo je polno zasedeno. Nekaj minut po predvidenem urniku smo vzleteli. Pod seboj smo pustili prestolnico Antananarive in čez dobro uro tudi deželo Madagaskar. Ker je bila pozna nočna ura, sem bil že pošteno utrujen in sem zadremal. Po dobri uri leta so stewardese pričele streči pozno večerjo. Ko sem pojedel, sem spet zaspal. Kmalu po peti uri zjutraj sem imel dovolj spanja. Začel sem z molitvijo in že v tem jutranjem času zmolil večino molitev, ki jih vsak dan molim. Na letalu je bil blag mir, saj je večina potnikov še spala. To jutro sem bil precej žejen, zato sem večkrat stopil do samopostrežnega pulta, kjer je bila na razpolago razna pijača in tudi nekaj prigrizkov. To jutro so bila okna dolgo zatemnjena z roletami. Dvignili so jih šele nekaj pred deveto uro dopoldne. Takrat smo preleteli že celo Afriko in leteli nad Sredozemskim morjem. Ko smo se bližali Italiji, so se nam odpirali čudoviti razgledi. Dolgo časa se je lepo videlo čez Zahodne Alpe. Srce mi je igralo, ko sem občudoval zasnežene gorske vrhove, lepo vidna gorska jezera in doline. Pot smo nadaljevali preko Francije in občudovali polja, gozdove, travnike, vasi in mesta ter ceste, ki so jih povezovale. Okrog desetih so nam na letalu postregli z obrokom, ki je bil neke vrste malica, saj zajtrka ni bilo. Ko smo se okrepčali, se je že napovedoval prihod v Pariz. Letalo je pristalo na pariškem letališču Charles de Gaulle ob enajstih dopoldne, tako kot je bilo predvideno. Zunaj je bilo krasno sončno vreme z ne previsokimi temperaturami. Preden je letalo ugasnilo motor in odprlo vrata za izstop, sem imel možnost pozornega spremljanja vzletov in pristankov mnogih letal. Za nami so pristajala drug za drugim sama velika letala. Gledal sem na uro in ugotavljal, da so na isto pristajalno stezo spustili na eno minuto in dvajset sekund po eno letalo. Potem ta letala odpeljejo na pristajalne pasove in postaje, kamor jih razvrščajo. Hkrati pa se na bližnji vzletni stezi letala dvigajo in odhajajo v svet. Ta so šla drug za drugim v razmiku dobre minute.

Naše letalo je pripeljalo tik do zgradbe letališča. Na sredini letala in zadaj smo skozi vrata izstopali naravnost v hodnik zgradbe. Kakšna natančnost parkiranja! Ko sem prehodil vse prehode in hodnike v zgradbi, kolikor jih je bilo potrebno, sem se z avtobusom odpeljal naprej do terminala, ki je namenjen za notranje lete po Evropi. Do odhoda letala za Ljubljano mi je ostalo še dvajset minut prostega časa. Sedel sem v čakalnico, opazoval zanimivo dogajanje v letališki zgradbi, mimoidoče potnike in se predajal mislim na bogata doživetja zadnjih tednov, ki sem jih nosil v srcu. Iz torbe sem vzel tudi telefon in na njem našel nekaj prijetnih sporočil, ki so mi naznanjala dobrodošlico v domovini. Eno sporočilo se je glasilo takole: »Dragi Zlatko! Dobrodošel doma in zapiši si v srce zadnja dva meseca.« Kako lep občutek je, ko imaš zveste prijatelje in dobre sorodnike, ki so s teboj v duhu tesno povezani in te z veseljem pričakujejo v svoji sredi.

Prišel je čas prehoda čez zadnjo kontrolo, ki ni bila več zahtevna, in vstop v letalo, ki bo poletelo proti Brniku. To je bilo spet majhno letalo s petdesetimi sedeži. Kot zanimivost naj zapišem, da je v letalo vstopil tudi svetovno znani slovenski operni pevec Marko Fink. Letalo je vzletelo malo po trinajsti uri, tako kot je bilo predvideno. Kmalu po vzletu smo pod seboj zagledali mesto Pariz. Zelo lepo se je videlo in tudi sam prelet mesta je trajal kar nekaj minut. Od znamenitosti Pariza sem prepoznal Eiflov stolp in Elizejske poljane. Potem smo leteli proti vzhodu Francije in čez severno Švico. Razgledi so bili prekrasni. Prevzemala me je misel o tem, koliko rodovitne in obdelovalne

zemlje imamo v Evropi in kako je vse lepo urejeno. Mesta in vasi so med seboj povezana s številnimi cestami, tako da brez težav premagujemo manjše in večje razdalje. Na jugu Madagaskarja pa je vse tako skromno. Le malo zemlje je primerne za obdelovanje, vse ostalo je pusto in enolično. Kraji in vasi nimajo cest, ki bi jih povezovala in jim omogočale potovanja, obiske in nova spoznanja. Človek mora videti to prikrajsanost dela človeštva, da zna ceniti naše veliko bogastvo in obdarovanost.

Ko smo leteli nad Švico, sem občudoval Bodensko jezero, ki je dolgo več kot 50 km in razmeroma ozko. Vzdolž severne in južne obale tega jezera je veliko urejenih naselij in krajev. Ni Švica zaman znana po turizmu. Pot smo nadaljevali čez zahodno Avstrijo in Vzhodne Alpe. Tukaj so se pod nami pojavili oblaki. Vrhov Julijskih Alp žal nismo videli. Ko smo pustili za seboj oblake, sem zagledal Blejsko jezero. Potem smo hitro preleteli vso Gorenjsko, zaokrožili nad Ljubljano ter se čez Mengeš spustili na brniško letališče Jožeta Pučnika.

Letalo je pristalo in vstopili smo v avtobus, ki nas je peljal do zgradbe letališča. Kmalu so na predvideno mesto prispeli tudi naši kovčki in lahko sem prevzel svoje ter se odpravil proti izhodu. Tam sta me pričakala enajstletni nečak Matevž in devetletna nečakinja Lina. Sledil je vesel pozdrav in topel objem. Skupaj smo odšli do parkirišča, kjer so me čakali še svak Sandi, triletna nečakinja Hana in eno leto star nečak Lovro. Njihova mama je ostala doma v Slovenijavasi na Štajerskem in pripravljala slovesno večerjo. Ko smo si izmenjali prve novice in vtise ter odložili prtljago v avto, smo se povzpeli še na teraso letališča. Otroci so z zanimanjem opazovali letala na letališču in letalo, ki je ravno takrat pristajalo. Potem smo naredili še skupni posnetek, ki zaključuje mojo bogato zbirko fotografij. Napravil sem jih skoraj 1400.

Denar in cene na Madagaskarju

Na Madagaskarju imajo svojo denarno valuto, ki se imenuje ariarij. Za 1 evro se pri menjavi dobi približno 2700 ariarijev. Cene raznih izdelkov in storitev se izražajo v tisočakih. Ljudi, ki bi bili stalno zaposleni in imeli redni mesečni dohodek, ni veliko. V mestih je več možnosti za zaposlitev, na podeželju pa te možnosti skoraj ni. Predstavil bom višino plače v nekaterih poklicih, preračunane v evre:

- zdravnik: 150 EUR
- medicinska sestra: 55 EUR
- priučena medicinska sestra: 28 EUR
- babica v porodnišnici: 35 EUR
- čistilka: 22 EUR
- gradbeni delavec: 31 EUR
- učitelj v šoli: 45 EUR

Ljudje, ki nimajo stalnih dohodkov, poskušajo zaslužiti s prodajo raznih pridelkov ali izdelkov, ki jih sami naredijo. Nekaj denarja si vsi prislužijo. Kot vidimo, se njihovi prihodki precej razlikujejo od naših v Sloveniji. A tudi izdatki so drugačni. Tisti, ki živijo na podeželju na jugu države, nimajo mesečnih izdatkov za elektriko, vodo, komunalne storitve, telefon, televizijo, internet, otroški vrtec, zavarovanje za hišo, zdravstveno zavarovanje za družinske člane in podobno. Osnovno prehrano, to je riž, si večina ljudi pridelava doma. Če nimajo dovolj riža, jedo maniok, ki zraste v zemlji. Ta hrana jih sicer nasiti, nima pa v sebi dosti hranljivih vrednosti. Kakšne druge nujne življenjske potrebščine si kupijo na vaških sejmi, ki jih imenujejo tržni dnevi, ali pa v mestu, če imajo seveda kdaj možnost, da v mesto gredo.

Zdravstveni center Ampitafa se vzdržuje s prispevki bolnikov, ki prihajajo prosit za pomoč, in od darov slovenskih kristjanov, ki velikodušno prispevajo za misijonske potrebe Cerkve. Navajam višine prispevkov bolnikov v tem zdravstvenem centru:

- obisk pri zdravniku za otroka: 20 centov
- obisk pri zdravniku za odraslega: 40 centov
- injekcija: 8 centov
- preveza: 4 cente
- zdravila dobijo zastonj
- porod in trije dnevi bivanja v porodnišnici: 1 evro
- en dan bivanja v bolnišnici: 8 centov

- infuzija: 20 centov
- prevoz z reševalnim avtomobilom v mesto: 11 evrov
- prevoz v mesto skupaj z drugimi potniki v misijonskem vozilu: 2 evra

Upoštevati moramo, da Malgaši nimajo urejenega zdravstvenega zavarovanja, tako kot imamo na primer v Sloveniji. To pomeni, da za zdravstvo ne prispevajo rednih mesečnih dajatev.

Navajam še nekaj drugih cen:

- kg riža: 40 centov
- kg mandarin: 20 centov
- kokoš: 2 evra
- francoska štruca kruha: 20 centov
- natikači: 80 centov
- otroški komplet: majica in kratke hlače: 40 centov
- krava: 250 evrov; predstavlja veliko bogastvo
- prevoz z mestnim avtobusom: 10 centov

Stvari, ki jih potrebujejo belci, so veliko dražje:

- 1 mleka: 1 evro
- kg krompirja: 35 centov
- plinska bomba za kuhanje: 14 evrov
- 1 bencina stane skoraj toliko kot v Sloveniji: 1,40 evrov
- banane: na jugu, kjer rastejo: kg – 10 centov; na severu, kjer jih ni: kg – 30 centov

V večja mesta prihajajo na obiske tudi turisti. Zanje imajo pripravljene višje cene storitev, na primer v nacionalnem parku tujec plača 9 evrov vstopnine, domačin pa le 1 evro. V živalskem vrtu tujcu zaračunajo 4 evre, domačinu pa le 15 centov. Za lažjo predstavo navajam še hotelske cene. Za nočitev v dvoposteljni sobi se cene gibajo med 10 in 30 evri.

Gozd na Madagaskarju in živali

Nekoč je bil Madagaskar poraščen z bogatim tropskim gozdom, na kar sedaj spominjajo le še male zaplate deževnega gozda. Podatki govorijo, da je 80% gozdov uničenih oziroma požganih. Sekanje in požiganje gozdov se je dogajalo skozi dolga leta. Vzrok je nevednost ljudi. Domačini gozd požgejo, zato da bi na tem ozemlju pridelovali neko kulturo, najpogosteje riž. Posekan les uporabijo za gorivo in gradnje. Tako na tem področju napravijo njivo in nanjo posejejo riž. Ko pridelek poberejo, gredo naslednje leto naprej in požgejo z istim namenom nov gozd. Zemljo, ki so jo obdelovali prejšnje leto, pustijo zdaj zarasti, namesto da bi na njej spet kaj posadili. Težko jim je dopovedati, da bi bilo zelo koristno to zemljo obdelovati še naprej. Velik problem je tudi erozija. Zadnja leta po radiu in televiziji veliko svariijo pred krčenjem gozdov, vendar nič ne pomaga. Sicer pa tudi te informacije ne pridejo do njih. Na podeželju imajo le redkokje elektriko ter možnost uporabe radia in televizije. Težava je tudi slaba pokritost države z radijskim in televizijskim signalom. Tudi če imajo radio na baterijsko napajanje, ne morejo poslušati državnega radia, ker nimajo signala. Lahko poslušajo le posneto glasbo, radijskih postaj pa ne ujamejo.

Gozdove, ki na Madagaskarju še obstajajo, imenujejo pragozdove. V njih je bujno in gosto rastlinstvo. Nekaj takšnih gozdov je zaščiteneh kot nacionalni park. Obiščejo jih lahko turisti in si s pomočjo vodiča ogledajo živali in rastlinstvo na tem ozemlju. Najznačilnejše živali Madagaskarja so lemurji. To so opice, ki jih je več vrst. Nekaj sem jih videl v nacionalnem parku v gozdu, nekaj pa v živalskem vrtu. Pravijo, da so domačini v prejšnjih letih veliko lemurjev ulovili in pojedli. Naslednja značilna žival je fusa ali ris. Gre za divjo mačko. V tej deželi živi veliko različnih vrst kuščarjev. Najdejo se še želve. V živalskem vrtu smo videli tudi želve velikanke. Na Madagaskarju živijo še razne žabe, kače; pravijo, da so vse nestrupene, in krokodili. Krokodili se nahajajo v rekah. Ko smo reke prečkali, jih tam na srečo nismo videli, v živalskem vrtu pa. V deželi živijo še različne vrste ptic, pajkov in čez osemsto vrst metuljev. Ker sem se mudil pri njih v zimskem času, je bilo videti manj ptic v naravi. Madagaskar je otok in je ves obdan z morjem. V njem živijo kiti in morski psi.

Bolezni na jugu Madagaskarja

V zdravstveni center Ampitafa prihajajo bolniki iskat pomoč zaradi bolezni, ki jih bom tukaj predstavil. Največ je malarije. Ta je pogostejša v poletnem času, ko so visoke temperature, veliko padavin in vlage. Na visoki planoti, to je v osrednjem delu Madagaskarja, je bolj hladno podnebje in manj malarije. Pogosta bolezen na jugu je borelioza, ki se kaže v bolečinah in vnetjih sklepov. V teh krajih hodijo ljudje veliko po stoječih vodah in riževih poljih. Tam se zadržujejo majhne živalce, ki jim pridejo v kakšne odprte rane. Ta borelioza je tropska bolezen. Naslednja bolezen je podhranjenost. Zdravijo jo pri majhnih otrocih. Nekateri iščejo zdravstveno pomoč, ker imajo težave z dihanjem. Tem bolnikom dajo injekcijo ali druga zdravila, da se jim stanje izboljša. Nekateri prihajajo k zdravniku zaradi težav z želodcem. Razlog za to je preveč enolična hrana. V glavnem sta to riž in maniok. Včasih pridejo k zdravniku zaradi vreznin. Poškodujejo se pri delu s sekirami in mačetami. Domačini včasih skušajo krvavitev zaustaviti z zemljo, ki jo dajo na rano. V dispanzerju jim rane očistijo in zašijejo. Pozneje prihajajo še na prevezovanje. Bolnikov s kroničnimi boleznimi nimajo. S sladkorno boleznijo imajo le enega bolnika, za aidsom tukaj ljudje ne zbolevajo.

Na splošno lahko rečemo za Madagaskar, da so zdravstvene razmere v zelo slabem stanju. Zdravnikov primanjkuje. Država krije stroške zdravljenja samo za gobavost, steklino in tuberkulozo. Ko pride bolnik v bolnišnico, morajo svojci poskrbeti za njegovo hrano in zdravila. Zato pogosto v času zdravljenja njihovega družinskega člana živijo v bližini bolnišnice, v posebnih skupnih prostorih. Za nujna zdravila, na primer injekcijo, bolnišnični zdravnik napiše recept in sorodniki morajo priskrbeti vse od injekcijske igle do zdravila. Če uspejo pravočasno priskrbeti vse zahtevano, bo bolnik dobil injekcijo, v nasprotnem primeru pa lahko umre.

Naj še opišem, kako lahko v mestih prideš do zdravil. V lekarni poveš farmacevtu, kakšne zdravstvene težave imaš in kakšno zdravilo želiš. Ta ti ga izda brez recepta, seveda pa vsa zdravila plačaš. Na ta način lahko dobiš antibiotike in druge vrste zdravil.

Verovanje

Na Madagaskarju je še veliko ostankov animističnega verovanja. Ljudje verujejo v duhove svojih prednikov. Misijonarji že nekaj desetletij prihajajo v ta prostor in oznanjajo nauk o Božjem kraljestvu. Ljudje počasi sprejemajo katoliško vero in Jezus Kristus postaja njihov brat in Gospod. Težava je v tem, da te vere še ne znajo prenesti v vsakdanje življenje in živeti po njej. V mnoge kraje so prišli tudi že protestantski pastori, postavili so svoje cerkve in pridobivajo ljudi za protestantsko vero.

Malgaši svoje pokojne pokopavajo v družinske grobnice. To so zidane stavbe, ki imajo lepši izgled kot njihove stanovanjske hiše. V eno grobnico pokopavajo sorodnike širše družine ali rodbine. V času mojega bivanja na Madagaskarju teh grobnic nisem videl prav veliko. Zato sem težko razumel, kje ima vsaka družina svojo grobnico. Razlagali so mi, da jih imajo gotovo kje, včasih v gozdu ali na kakšnem drugem odmaknjenem prostoru. Pokojnega pokopljejo tako, da ga zavijejo v rjuho in odnesejo v grobnico. Približno na vsakih pet let grobnico odprejo in kosti prednikov prinesejo ven. Tam jih očistijo, ponovno zavijejo v rjuho in odnesejo nazaj v grobnico. Ob tem dogodku pripravijo posebno praznovanje. Veselijo se namreč tega, da so duhovi njihovih prednikov prišli nazaj in jih obiskali.

Ko se Malgašem rodi otrok, radi rečejo: kako je grd. Če bi rekli, da je lep, potem obstaja bojazen, da bi duhovi prednikov tega otroka vzeli, torej da bi umrl. Če jim kdaj otrok umre v porodnišnici, tam ne jokajo. Rečejo: bog je dal in bog je vzal. Svoja čustva lahko izražajo na točno določenih mestih. Zato za umrlim otrokom jokajo kasneje doma.

Eden izmed ostankov animističnega verovanja so tudi vrači. To so ljudje, ki si pripisujejo posebno nadnaravno moč in zavajajo preprosto ljudstvo. Ko se otrok rodi, ga večina staršev nese k vraču ter ga prosi, naj ga zaščiti pred boleznimi in nevarnostmi. Če se stvari ne odvijajo tako kot je vrač napovedal, ta vedno najde izgovor, da sebe opraviči. Za plačilo zahteva, da mu prinesejo denar ali kakšno žival. Za protiuslugo zaščite otroka pred boleznimi lahko zahteva na primer kokoš z rdečo barvo perja. Ko svojci po nekaj dneh iskanja končno najdejo takšno kokoš in mu jo prinesejo, se lahko

zgodbi, da je med tem časom otrok že zbolel. Vrač jim sedaj razloži, da se je to zgodilo, ker so mu kokoš prinesli prepozno. Ko jim v družini kdo zboli, gredo nekateri po pomoč takoj k zdravniku, drugi pa najprej k vraču. Ko se bolniku zdravje še poslabša, nazadnje pridejo k zdravniku. K vraču se zatekajo tudi po nasvete. Naj navedem nek primer. Učitelju je doma zmanjkal denar. Šel je k vraču in ga vprašal, kdo bi mu denar lahko ukradel. Vrač je za krajo obdolžil učiteljevo ženo. Učitelj se je vrnil domov in ženo dolžil, da je bila ona tista, ki je ukradla denar. Žena je trdila, da je nedolžna pri tej stvari. V bran se ji je postavila njena družina. Zaradi tega spora sta šla učitelj in njegova žena narazen. Čez čas je učitelj odkril, da mu je denar ukradla njegova sestra. Zaključek te zgodbe je žalosten. Vrač se je zlagal in tako razbil družino, ki je zdaj ločena.

Sadje in poljske kulture

Na Madagaskarju uspevajo različne vrste sadja. Največ ga dozori v poletnem času. Ker sem se jaz tam mudil v zimskem času, je bilo sadja manj. Nekaj vrst sadja bom naštel in opisal:

- banane; teh je več vrst, nekatere so velike, druge so manjše,
- ananas,
- liči; to je sadež z rdečo lupino, notranjost pa je bela,
- kokos,
- angavo; sadež je od zunaj rumen, znotraj pa rdečkast,
- papaja; to je podolgovat sadež, ki se je zrel kot sladica, nezrel pa kot solata,
- mango,
- mandarine,
- kunkun; sadež, ki je znotraj rumen, od zunaj pa ima majhne bodice.

Na severu uspevajo še druge vrste sadja: kaki, grozdje, jabolka, hruške, lubenice.

Na Madagaskarju je glavna poljska kultura riž. Riževa polja se nahajajo na močvirnem terenu, saj riž potrebuje veliko vode. Nekatera riževa polja so narejena v terasah. Tam imajo poseben sistem kanalov za prepuščanje vode iz enega v drugo polje. Poznajo še drugo vrsto riža, ki ne potrebuje toliko vlage. Tega gojijo na njivah, ki se nahajajo po gričih. Druga značilna kultura je maniok. Gojijo ga na manjših njivicah. Rastlina zraste meter in pol do dva metra visoko. V zemlji so gomolji, ki so podobni debelemu korenju. Za hrano se uporabljajo ti gomolji. Gojijo tudi sladki krompir, sladkorni trst in arašide.

Zaradi vročega podnebja na jugu Madagaskarja druge kulture skoraj ne uspevajo. Na visoki planoti in na severu pa gojijo še mnoge druge kulture: koruzo, peso, krompir, korenje, zelje, fižol, paradižnik in še kaj. Na skrajnem jugu Madagaskarja, kjer je zemlja že skoraj puščavska, raste veliko kaktusov. V južnem delu države, kjer sem se gibal skoraj dva meseca, gojijo še kavo, vanilijo, nageljnovcove žbice (klinčke) in kokosove orehe.

Še nekaj zanimivosti z malgaškega podeželja

Življenje na malgaškem podeželju se zelo razlikuje od podeželskega življenja v Sloveniji. Doma imamo veliko raznovrstnega dela: vsa mogoča gospodinjska opravila, delo na zemlji, skrb za vzdrževanje hiše in vrta, skrb in priprava na zimo in še mnogo drugega. Domačini na malgaškem podeželju skrbijo za svoje riževno polje in za to, da ob času žetve spravijo riž. Ko si želijo postaviti novo hišo, je to, v primerjavi z nami, zelo enostavno. Za postavitev hiše ne potrebujejo nobene dokumentacije. Nasekajo in pripravijo si le nekaj lesa ali trsja. Potem potrebujejo malo tesarskega znanja in nekaj dobre volje. Pomočnikov pri delu najbrž ni težko dobiti, saj je vsepovsod veliko ljudi. In tako je lahko družinska stanovanjska hiša postavljena v zelo kratkem času in z minimalnimi materialnimi stroški.

Na podeželju smo moške pogosto videvali na poti. V roki ponavadi nosijo sekiro ali mačeto. Morda so namenjeni v gozd, da pripravijo kaj lesa. Morda pa nosijo mačeto s seboj iz navade in v praktične namene. V prostem času, ki ga imajo veliko, sedijo v hiši ali zunaj in se pogovarjajo. Gospodinja skrbi za kuhanje hrane. Posode imajo zelo malo, zato nima veliko dela s pomivanjem. Tudi kuhinje in drugih prostorov ji ni potrebno čistiti ali pospravljati, saj je cela hiša en sam prostor. Ker za preoblačenje nimajo skoraj nobenih oblačil, tudi s pranjem, sušenjem, likanjem in pospravljanjem

perila nima nobenega dela. Otroci se zaposlijo sami med seboj s preprostimi igrami. Igrač in računalnikov ne poznajo. Ponekod smo videvali, da se igrajo z odpadno gumo od kakšnega kolesa.

Težava malgaškega podeželja je higiena. Skoraj nikjer po vaseh ne poznajo in ne gradijo stranišč. Potrebe opravljajo okoli vogalov ali v bližnjem grmovju. Tudi med potovanjem po deželi smo videvali ljudi, ki so potrebe opravljali kar ob poteh. Zdravstveni delavci in misijonarji se trudijo pri domačinih privzgojiti zavest o pomenu higiene. Na tem področju jim dela še ne bo zmanjkalo.

Na podeželju je veliko ljudi še nepismenih. Misijonarka Ana je pred časom ljudem ponudila možnost, da bi jih sama učila brati in pisati. Za to ponudbo niso pokazali kaj dosti zanimanja. Nekateri so se izgovarjali, da tega znanja ne bodo potrebovali, drugi so menili, da so že prestari za učenje. Žene so se izgovarjale, da znajo pisati že njihovi možje in je to dovolj. K pouku se je priglasila le ena žena, ki je kot čistilka zaposlena v dispanzerju. Misijonarka se je potrudila pri poučevanju. Njen trud je poplačan s tem, da zna ta žena danes brati in pisati.

Razlike med svetovi

Ko sem se z dvomesečnega misijonskega potovanja vrnil domov, se mi je zdelo, da je čas, ki sem ga preživel na Madagaskarju trajal pol leta. Toliko zanimivih in posebnih doživetij je bilo, ki so pustila močan pečat v mojem miselnem svetu. A tudi čas sam tam teče drugače in mnogo počasneje. Doma se oziramo na minute in na sekunde. Tam so časovne enote, na katere si pozoren, lahko ure, lahko le del dneva, včasih pa sploh ni tako pomembno, ali se bo nekaj zgodilo ta ali naslednji dan.

V času mojega potovanja sem nehote gledal na pozitivne in negativne plati posameznih vidikov življenja v Sloveniji in na Madagaskarju. Prej sem včasih slišal mnenja nekaterih ljudi, da v deželah tretjega sveta ljudje živijo bolj srečno in zadovoljno življenje kot mi, kljub vsemu pomanjkanju, ki jih tare. Ob vsem videnem in doživetem temu težko pritrdim. Opažal sem veliko duhovno revščino tega sveta. Naša evropska civilizacija je skozi večstoletno zgodovino ustvarila toliko kulturnega bogastva na glasbenem, slikarskem, arhitekturnem, literarnem in mnogih drugih področjih. V Sloveniji znamo vsi odrasli ljudje brati. Svoje obzorje in miselni svet lahko kadarkoli širimo in bogatimo z novimi spoznanji, ki jih najdemo v knjigah, časopisih, revijah, na svetovnem spletu. Tudi po radiu in televiziji lahko slišimo veliko dobrih poučnih in informativnih oddaj, ki nas duhovno bogatijo. O vsem tem lahko sami razmišljamo, si ustvarjamo svoje mnenje in spoznanja nadgrajujemo. Ko se srečujemo z drugimi ljudmi, se lahko o vsem tem pogovarjamo in izmenjujemo svoje poglede.

Na malgaškem podeželju sem na tem miselnem področju opažal veliko pomanjkanje. Po mojem mnenju članom neke družine zmanjka tem za pogovor. Glede na to, da nimajo posebnih obveznosti in tudi dela pri hiši je razmeroma malo, se lahko o vsem, kar jim leži na duši, pogovorijo že čez dan. Potem jim ostane še dolg večer. Že v prejšnjih opisih sem omenil, da se na Madagaskarju zdani že ob šestih zjutraj, znoči pa ob osemnajsti uri. Od te ure naprej so v temi ali v medli svetlobi petrolejke. Radijskega signala in radia nimajo, da bi ga poslušali. Mnogi ne znajo brati in tudi knjig in časopisov nimajo, da bi jih vzeli v roke. O tem, kaj se je dogajalo v njihovi in sosednji vasi, so se lahko že vse pogovorili čez dan. Kaj dosti dlje pa njihovo poznavanje in zanimanje ne seže. Ob devetnajsti uri pa spati še tudi ne moreš, saj je sicer noč predolga. Kaj naj torej človek dela ves ta dolgi večer? In to dan za dnem, leto za letom?

Naj omenim še to, da ves čas mojega bivanja na jugu Madagaskarja nisem na nebu videl niti enega samega letala. Če se v Sloveniji kjerkoli ustaviš za eno uro in opazuješ nebo, boš na njem zagotovo videl prelet vsaj nekaj letal. Madagaskar, ki leži daleč na jugu in to še sredi oceana, je povsem odmaknjen od vseh zračnih poti.

Legla in zgodovina Madagaskarja

Madagaskar je otoška država v Indijskem oceanu ob vzdolžni obali afriške države Mozambik. Je četrti največji otok na svetu za Grenlandijo, Papuo Novo Gvinejo in Borneom. Od afriške celine ga ločuje Mozambiški kanal, ki je v svojem najožjem delu širok 400 km. V začetku pa ni bilo tako; od afriške celine se je ločil pred približno dvesto petdesetimi milijoni let, v obdobju terciarja.

Madagaskar meri 587.041 km². Od Slovenije, ki meri 20.251 km², je 29 krat večji. Reliefno gledano se deli na tri dele: na področje visoke planote, na obalni del na vzhodu in na zahodni del. Na

visoki planoti, kjer je tropsko podnebje zaradi višine omiljeno, so tudi najvišje gore. Najvišji vrh Madagaskarja je Maromokotro, ki meri 2876 m. Od visoke planote se višavje proti vzhodni obali spušča. Tudi na zahodni strani se svet z osrednjega hribovja skupaj s številnimi dolinami znižuje. Obalni pas na vzhodu in zahodu je širok od 20 do 50 km ter ponekod zamočvirjen. Svojevrsten značaj dajejo otoku tudi reke s svojimi spremenljivimi pretoki.

Sedanji prebivalci Madagaskarja so Malgaši. Imajo dva ločena izvora. Predniki današnjih prebivalcev so se namreč naselili na otoku nekako v 4. stoletju. Prišli so iz jugovzhodne Azije. Drugi izvor so črnski priseljenci iz celinske Afrike in Arabci. Na to kaže tudi jezik in kulturne prvine. Na Madagaskarju živijo tudi indijski, francoski in kitajski priseljenci. Arabci so v 7. stoletju vzpostavili trgovske postojanke ob severovzhodni obali. V začetku 16. stoletja so med potovanjem v Indijo otok odkrili Portugalci. V poznem 17. stoletju so ob vzhodni obali vzpostavili trgovske postojanke Francozi. Konec 17. in v začetku 18. stoletja so obale Madagaskarja pogosto obiskali gusarji. V 19. stoletju so imeli velik vpliv v državi Angleži. Pred koncem 19. stoletja je prišlo do vojaškega spopada med Francozi in Angleži. Celotno kontrolo nad otokom je dobila Francija. Prevlado nad državo je, z nekaj vmesnimi prekinitvami, obdržala do leta 1959.

Popolno neodvisnost je Madagaskar dosegel 26. junija 1960. Danes je demokratična republika. Uradna jezika sta malgaščina in francoščina. Gospodarski položaj države se slabša vse od časov, ko so jo zapustili Francozi. Madagaskar spada v skupino dvajsetih najrevnejših držav sveta. Tri četrtine prebivalstva se preživlja s samooskrbnim kmetijstvom. Vzrok pomanjkanja hrane je predvsem v majhnih količinah pridelkov in v poraznem delovanju naravnih ujm. Zemljo je zelo osiromašil tudi požigalniški način kmetovanja, kar sovpada s problemom močne erozije. Madagaskar ima samo 5% obdelovalnih površin. Riž, katerega pridelajo največ, je njihov kruh. Za lastne potrebe redijo perutnino, koze in prašiče. Govedo posebne vrste, imenovano zebuji, je predvsem statusni simbol. Malgaši denar namesto v banko še vedno nalagajo v črede govedi. Te živali igrajo ključno vlogo tudi pri porokah in plačilu neveste. Za prehrano jih koristijo le redko. Pomembno pa je tudi ribištvo. Imajo tudi naravna bogastva: grafit, fosfate, krom, uran, drago kamenje, zlato, srebro, svinec, nikelj, platino, kremen in gozd. Trgovino na Madagaskarju vodijo Kitajci in Pakistanci, tako odkup kot prodajo. Veliko prodajajo kitajskih izdelkov.

Vsaka skupnost, ki hoče biti urejena in čim boljše delovati, mora skrbeti za dobro organizacijo skupnih stvari. Politika je skrb za skupno dobro vseh državljanov neke države. Madagaskar je v zadnjih letih v veliki politični krizi. Državo vodi s svojo ekipo sodelavcev prehodni predsednik Andry Rajoelina, ki ni bil izvoljen na volitvah. Državljanom obljublja, da bo kmalu izvedel demokratične volitve novega predsednika in vlade, vendar se to prelaga iz leta v leto. Vodstvo države se ne zanima za vsa področja dežele. Zelo zanemarjajo podeželje in se skoraj ne zanimajo zanj. Zdajšnji režim je nezakonit in nelegitimen, zato ga ne priznava večina svetovnih držav.

Navajam nekaj statističnih podatkov. Zaradi pomanjkanja natančnih evidenc, so ti le približni. Nimajo namreč matičnih in mrljskih knjig ne popisov prebivalstva.

- Prebivalstvo: za leto 2008 navajajo okoli 20 milijonov prebivalcev.
- Rast prebivalstva: 3%
- Ena ženska rodi v povprečju 5,2 otroka.
- Umrljivost otrok: 55 na 1000 živih.
- Umrljivost otrok pod petimi leti: 115 na 1000 živih rojstev.
- Umrljivost žensk na porodu: 4,7 na 1000 porodov.
- Pričakovana povprečna starost: 59 let.
- Pismenost: 59%
- Aids: 0,5%
- Dostop do pitne vode ima: 50% prebivalstva.
- Prebivalci, ki živijo pod pragom revščine: 50%
- 61% prebivalstva preživi z manj kot enim dolarjem na dan.

Podnebje

Podnebje je na severu ekvatorialno monsumsko, proti jugu tropsko in v gorovju zmerno. Vroča deževna doba traja od novembra do aprila. Od maja do oktobra pa imajo sušno hladnejše obdobje. Najhladnejši mesec v letu je julij. Takrat se najnižja jutranja temperatura spusti do 10 oC, medtem ko se čez dan otopli do 26 oC. Najtopleje je decembra, ko se temperatura giblje od 16 do 29oC.

Značilnost tega podnebja so tudi tropski cikloni, ki se razvijajo daleč na vzhodu, v osrčju Indijskega oceana. Ti pridejo še posebej do izraza v toplejši deževni dobi. Vzhodna stran otoka je pod vplivom jugovzhodnih pasatov in dobiva obilne padavine vse leto. Na vzhodu v povprečju pade od 2000 - 4000 mm padavin letno. V višavju pade okrog 1200 – 2000 mm padavin, na zahodnem delu otoka pa le od 500 – 1000 mm. Najmanj padavin je na samem jugu Madagaskarja, kjer je tudi najbolj skromno rastlinstvo (kaktusi). Tukaj pade letno le od 300 – 750 mm padavin.

Pleme Antešaki

Prebivalci Madagaskarja se delijo na približno dvajset etničnih skupin ali plemen. Med posameznimi plemeni ni velikih kulturnih in jezikovnih razlik. Na področju slovenskega misijona, to je južno od Farafangane, živi pleme Antešaki. Njihov center je v Vangaindranu. Gojijo riž, kavo in banane. Nekateri izmed njih so tudi mezdni delavci, ki živijo v razvitejših delih Madagaskarja. Svoje kočje gradijo na stebrih in so dvignjene od tal. Velik pomen dajejo obrezi. Zelo cenijo kult prednikov. Mrtve nalagajo v grobnici enega vrh drugih. Življenje je vpeto v radost nad življenjem in prepojeno z žalostjo smrti. Veliko otrok se rodi, veliko jih umre. Zdravstveno stanje je slabo. Ljudje nimajo oblek, nimajo povojev ne zdravil. Velikokrat se zatečejo k čarovniku ali vraču. Do prvega zdravnika je več ur hoda. Za povoj se uporablja že tisočkrat uporabljeno plenico. Nimajo elektrike ne radia ne televizije. Niti zrcal nimajo, edino zrcalo je gladina vode. Vsi ljudje hodijo večinoma bos. Delo na polju jim vzame veliko časa, saj njive še prekopavajo ročno. Podnebje je strašansko vroče in vlažno. Visoka stopnja vlage v ozračju, veliko rek in močvirij ter riževih polj goji v svojih nedrjih poleg riža tudi komarje, ki prenašajo malarijo. Malarija se združuje z lakoto in jemlje življenje podhranjenim otrokom. Pa ne samo otrokom, tudi starejšim. Vsak večji napor te lahko tako izčrpa, da ti malarija vzame življenje. Tradicionalni način življenja je kot zdravilo razvil umirjenost, ki se naseli v ude, v običaje in v hojo. Naglica ne prinese ničesar dobrega.

Antešaki so preprosti in ponosni ljudje. Pri njih ni velikih zgodb in ni velikih stvari. Zato pa so vse male stvari po svoje velike in enkratne. Ker nimajo materialnih stvari, jim dneve zapolnjujejo pogovori. Ljudje znajo še vedno sestiti skupaj in se pogovarjati. Otroci, ki ne poznajo igrac in televizije, znajo lepo prepevati in plesati. Ob dolgih dnevih, ko zunaj divja ciklonsko deževje, ko ni moč skakati naokoli ne hoditi po drva niti ni čas za delo na polju, otroci posedajo po tleh v koči, kjer jim starši ali stari starši pripovedujejo pravljice iz preteklosti.

Postavimo se v svet odprtih ognjišč, v svet majhnih koč, kjer na prostoru ene slovenske sobe živi osem ljudi. V majhni kolibi ljudje spijo, kuhajo, se hranijo in prebijajo dolge deževne dneve. Majhni otroci hodijo po dvorišču raztrgani. Z njimi se igrajo kokoši. V hiši je sekira, lopata in lonec. To je ponavadi vse hišno premoženje. Ognjišče je v kotu pri steni: na tleh nasuta zemlja, ki je obdana s kamenjem ali z desko. Pod streho, na dosegu roke, so zvite rogoznice, ki jih pogrnejo, preden gredo spat. To je postelja. Blazin ni, odeje so redke in vedno pokrivajo po več ljudi. Pod stropom visi kakšna praznična obleka, če jo imajo. Stene hiš so bivališča stenic. Stolov nimajo, miz tudi ne. Vse se dogaja na tleh: spi se, je, igra, piše domače naloge.

Slovenski misijon na Madagaskarju

Slovenski misijon na Madagaskarju ima že zelo dolgo tradicijo. Sami začetki pokristjanjevanja na področju, ki ga danes pri nas imenujemo »slovenski misijon na Madagaskarju«, segajo nekaj več kot 100 let nazaj. Segajo v leto 1885, ko je Madagaskar postal francoski protektorat. Prvi katoliški misijonarji so bili Francozi. Še pred njimi pa so na to področje prišli protestantski misijonarji.

Prvi katoliški postojanki na področju slovenskega misijona sta bili postavljeni v Farafangani leta 1896 in v Vohipenu leta 1898. V tem času še tudi ni bilo domačih farafanganskih katoliških vernikov,

ampak le prišleki iz drugih plemen. Središče slovenskega misijona je bil vedno Vangaindrano. Prvi stalni francoski duhovnik je tja prišel živeti leta 1903. V prvih letih je bilo, glede na okolje in pomanjkanje misijonarjev, oznanjevanje omejeno le na večje centre in bližnjo okolico. Tako se prvi krsti v Ranomeni omenjajo v letu 1920, v Midungy 1938, v Manambondru 1935 in v Matangi 1937. Leta 1899 je bila s pomočjo guvernerja Galenija odprta gobavska naselbina v Farafangani, katere vodstvo so prevzele sestre usmiljenke. Katoliški misijon je utrpel škodo v uporih proti Francozom leta 1947, ki je zajel predvsem vzhodne dele otoka. Kasneje Francozi tudi niso bili preveč naklonjeni misijonarjem, ki so prihajali iz drugih držav. Šele ko so se njihove vrste zredčile, so navezali stike s tujimi misijonarji. Misijonarji so tukaj delovali v veliki revščini. Po letu 1960 so sem prihajali italijanski, španski, slovenski in poljski oznanjevalci Kristusovega evangelija. Vsak misijonar je bil finančno podprt od njegove domače Cerkve. Misijoni so sedaj pridobili na številčni in tudi finančni moči.

Prvi slovenski misijonar, ki je stopil na malgaška tla, je bil leta 1929 lazarist brat Jože Obreza, doma iz Begunj pri Cerknici. Deloval je kot mizar in graditelj misijonskih poslopij. V naslednjih letih so za njim prihajali še drugi. Središče slovenskega misijona je bila dolga leta misijonska postojanka v Vangaindranu. Dolgoletni misijonar Rok Gajšek je slovenski misijon predstavil takole: »Naše misijonsko področje zavzema južni del farfanganske škofije. To je približno polovico njenega teritorija, kar bi v domačih razmerah predstavljalo polovico Slovenije. Naš delokrog se tako razprostira v dolžini 150 km ob obali Indijskega oceana, južno od Farafangane, ki je center škofije. V notranjost dežele pa sega približno 80 do 90 km.«

Uspešno in nadvse plodovito delo slovenskih misijonarjev se je začelo s prihodom usmiljenke s. Marjete Mrhar leta 1961. Po propadlem misijonskem delovanju lazaristov in usmiljenk na Kitajskem, se je s. Marjeta zavzela za misijone na Madagaskarju. Posebnost tega misijonskega podviga je v tem, da so k sodelovanju pristopili tudi škofijski duhovniki z vsega slovenskega področja, kar do tega časa ni bilo v navadi. Misijonsko delovanje je bilo do tedaj zaupano posameznim redovom, bilo je pod njihovim okriljem in delom. S. Marjeta Mrhar je bila rojena leta 1923 v župniji Gabrovka – Sv. Križ pri Litiji. Svoje medicinsko znanje je z velikim pridom uporabila v dispanzerju, pri oskrbovanju bolnikov in izobraževanju domačinov. Svoje znanje in izkušnje pa je razdajala tudi vsem tistim laičnim misijonarkam, ki so na njeno pobudo prišle na pomoč na Madagaskar iz Slovenije kakor tudi iz Kanade. Nekateri jo imenujejo tudi »malgaška mati Terezija«. S. Marjeta je umrla leta 2011 na Madagaskarju.

Poseben razmah je prineslo leto 1968 in 1969, ko je na otok prišlo več misijonarjev in misijonark. Med temi posebej izstopa lazarist France Buh, ki je bil rojen leta 1928 v Šmartnem pod Šmarno goro. Na Madagaskarju je uspešno misijonaril dolga leta. Umrl je leta 2011 v Ljubljani. V tem času sta k misijonskemu delu vzpodbujala in navduševala predvsem lazaristovski vizitator v Sloveniji Stanko Žakelj in Franc Sodja v Argentini. Leta 1970 sta se Francetu Buhu pridružila lazarist Rok Gajšek, doma iz Žetal, in bogoslovec Pedro Opeka, rojen leta 1948 v Buenos Airesu v Argentini, ki je tam ostal le krajši čas. Rok Gajšek je na Madagaskarju uspešno misijonaril dolga leta. Leta 2008 se je vrnil v Slovenijo, kjer nadaljuje delo v družbi lazaristov. Pedro Opeka se je vrnil na Madagaskar leta 1975 po končanem študiju in mašniškem posvečenju. Do leta 1988 je deloval skupaj z drugimi slovenskimi misijonarji na jugu otoka v Vangaindranu. Med drugim je tam zgradil veliko in lepo župnijsko cerkev ter župnijsko hišo, ki je vrsto let služila tudi kot dom vseh slovenskih misijonarjev, ki so se tam občasno zbirali. Ob premestitvi v glavno mesto Antananarivo leta 1989, je bil imenovan za ravnatelja bogoslovcev. Ob tem je v živo spoznal neverjetno revščino in pomanjkanje ljudi, ki so si na smetiščih iskali hrano in upanje na preživetje. Zanje je Pedro zastavil vse svoje moči. Zaoral je ledino in zajadril na odprto. V nekaj letih je na obrobju Antananariva zraslo pravo mesto. Zidane hiše in vrnjeno dostojanstvo je vlilo iskricke upanja ljudem, ki so že bili odpisani, ujeti v glad, pomanjkanje, prostitucijo, mamila in alkohol. Dobili so delo, šole, možnost, da se preživljajo, in veselje do življenja. Projekt Pedra Opeke je zaradi uspešnosti vzbudil zanimanje mednarodnih dobrodelnih organizacij.

Slovenski misijonarji gojijo ljubezen do domačinov, do njihovega jezika in navad. Tako jim kot ljudje prihajajo naproti in odpirajo njihova srca za Kristusov evangelij. Velika večina Malgašev živi na podeželju. Misijonarji do raztresenih vasi ne morejo priti z avtomobilom, ker ni cest. Do teh vasi je treba iti peš. Včasih po pekočem soncu, včasih po dežju ali celo ob poplavih. Čeprav delujejo v zelo težkih razmerah, vedo, da samo na tak način lahko pridejo do človeških src. Visoka planota na

Madagaskarju ima že skoraj dovolj domačih duhovnikov. V obalnem delu na jugu, kjer delujejo slovenski misijonarji, pa je domačih duhovnikov še zelo malo. Gre za mlado krščanstvo, ki še ni zakoreninjeno. Ne moremo pričakovati, da bo deset ali dvajset let po prvem oznanjevanju krščanstvo imelo tako močne korenine kot jih ima v Evropi. Te stvari gredo počasi. Slovenski misijonarji s svojim delom in prispevkom pomembno zaznamujejo malgaško Cerkev in družbo. Na misijonih pretežno krščujejo odrasle ljudi, ki so šli skozi nekajletno uvajanje v krščansko življenje in izrazili osebno željo prejeti sveti krst.

Nekdanji in današnji slovenski misijonarji Madagaskarja

Pomen kratic:

CM – lazarist

HKL – Hčere krščanske ljubezni (usmiljenke)

L – laik

dkš – duhovnik koprške škofije

dln – duhovnik ljubljanske nadškofije

dmš – duhovnik mariborske škofije

HPM – Hčere Marije Pomočnice (salezijanke)

FMM – Frančiškanke Marijine misijonarke

1. brat Jože Obreza CM
2. s. Ana Rašetič HKL
3. s. Jožefa Malgaj FMM
4. Rok Gajšek CM
5. s. Marjeta Mrhar HKL
6. Ivan Štanta CM
7. Lovrenc Štanta L
8. s. Danijela Šeme HKL
9. France Buh CM
10. Silvo Česnik dkš
11. s. Marija Pavlišič HKL
12. s. Terezija Pavlič HKL
13. s. Justina Rojc HKL
14. Stanko Cikanek dln
15. Pedro Opeka CM
16. s. Amanda Potočnik HKL
17. Janez Puhanc CM
18. Marija Dolenc L
19. Janko Slabe dln
20. Ivan Selšak L
21. Jože Gider dmš
22. Janko Kosmač dkš
23. Franček Kraner dmš
24. Rado Sušnik CM
25. Janko Glinšek L
26. Fredi Žitnik L
27. Anton Jemec L
28. Klemen Štolcar dln
29. Marko Vilfan L
30. Janko Erjavec L
31. Tone Oitzl L
32. Anica Tomažič L
33. Doroteja Tratnik L
34. Cvetka Babič L
35. s. Marjeta Zanjkovič HMP
36. Jože Letonja L
37. Tone Kerin CM
38. Lojze Letonja CM
39. Jože Adamič CM
40. Sonja Masle dr. L
41. Marija Veider L
42. Janez Krmelj dln
43. Helena Škrabec L
44. Ana Rožac L
45. Jožica Rihar L
46. Mojca Legat L
47. Franci Mihelčič dln
48. in
49. Alenka in Ricardo Cuello-Grošelj, zakonca
50. Alojz Gaberšček L
51. Ana Golob L
52. Polona Gorjup L
53. Emil Urbančič L
54. Janez Mesec dln
55. Matija Nared L
56. Izidor Grošelj dln
57. Ciril Brglez dln
58. Tomaž Oblak L
59. Katarina Šabič L
60. Ana Knežević L

Kazalo

Knjigi na pot	2
Misijoni vabijo	3
Odhod na Madagaskar	4
Potovanje po deželi	6
V Ampitafa	9
Nedeljski izlet v Ranomeno	10
Srečanje slovenskih misijonarjev v Farafangani.....	11
Misijonska pot po vaseh	11
Izhod v mesto	17
Binkoštna nedelja	18
Obisk v šoli	18
Vožnja v Ranomeno	19
Piknik v Farafangani	19
Na obisku pri misijonarjih Janezu, Izidorju in Cirilu.....	20
Dnevi v Ampitafa se iztekajo	21
Desetdnevno potovanje po Madagaskarju	22
Nacionalni park v Ranomafani	23
Panoramska vožnja proti severu	23
V prestolnici Antananarive	24
Izlet v Morondavo	25
Slovo od Madagaskarja	27
Denar in cene na Madagaskarju	29
Gozd na Madagaskarju in živali	30
Bolezni na jugu Madagaskarja	31
Verovanje	31
Sadje in poljske kulture	32
Še nekaj zanimivosti z malgaškega podeželja	32
Razlike med svetovi	33
Lega in zgodovina Madagaskarja	33
Podnebje	35
Pleme Antešaki	35
Slovenski misijon na Madagaskarju	35
Nekdanji in današnji slovenski misijonarji Madagaskarja	37